
KOHA - HYLTES GENOMTÄNKTA GIV

FORSKNINGSBIBLIOTEK OCH PUBLICERINGSFRÅGOR

SAMVERKANSMODELLEN - EN UTVÄRDERING

BÅLET I BACKE - BAKOM RUBRIKERNA

03:2013

Biblioteksbladet

För en tid sedan hade en av kvällstidningarna en riktigt underbar slå-in-öppna-dörrar-löpsedel:

**Agnetha Fältskog om sin svåra tid:
'Det var jobbigt'**

Efter ett par månader där det har diskuterats näthat, virtuella övergrepp, debattnivåer hit och dit känns det tryggt att gammelmedias löpsedelsmaskineri fungerar med pålitlig fantasilöshet, gränsande till komik. Pålitlig men mindre rolig är dock den folkbiblioteksstatistik som, när detta skrivs, just har publicerats. Pålitlig, inte bara för den cykliska regelbundenhet med vilken den blir påtaglig i sinnevärlden utan även till sitt förutsägbara innehåll: Filialerna blir färre liksom de integrerade skolbiblioteken och besöken minskar. Jag hade lika gärna kunnat återpublicera någon text från förra året i ämnet, eller året dessförinnan. Det enda som då möjligen skulle avvika är e-boksutlåningen, som i årets statistik uppvisar en imponerande ökning med hela 89 procent mellan 2011 och 2012. Men då ska man komma ihåg att den utlåningen kravar sig upp från en så låg nivå att det inte ens förmår hyfsa siffrorna beträffande den totala utlåningen: e-bokslånen är fortfarande en förhållandevis liten del av den totala bokutlåningen, bara 2 procent. Och antagligen ökade e-boksutlåningen från sin mikronominella nivå även mellan 2010 och 2011...

Också årets statistik har drag av att slå in öppna dörrar: lägger man ner bibliotek får man färre besökare. Håhåjaja, kunde man inte ha räknat ut det innan? som en klok person sammanfattade det hela på Twitter. Säkert hade man kunnat göra det, frågan är bara om det hade ändrat något. När nästa års statistik publiceras kommer vi sitta där igen och konstatera: färre filialer, färre besök och färre utlån – och

oja oss över att trendkurvorna alltså pekar nedåt.

År 2040 kommer jag flanera med rullstol och berätta för ungdomen om hur det var på den tiden när det lite varstans fanns bibliotek som var gratis och tillgängliga för alla. Men gud, kommer de säga, det där låter ju som en jättebra idé, varför tog man bort dem...?

Tyvärr kommer man nog också att få svara på betydligt mer trängande frågor av lite annan dignitet som varför man inte gjorde något radikalt åt den globala uppvärmningen när man nu visste...

Allt mer forskning pekar på att inför stora och svåra problem som vi äger kunskap om och återkommande också informeras om, som till exempel klimatförändringar, har vi en tendens att reagera med att göra...just det, ingenting. Vi hoppas att det löser sig av sig självt. Kanske för att vi är en del av problemet och lösningen. Kanske för att mer information inte nödvändigtvis leder till handling. Förändringar som är svåra att upptäcka för blotta ögat hänvisar oss till forskarnas eller experternas analyser och statistiska modeller för vad som sker. Men staplar, diagram och siffror sätter inte igång några varnings-signaler i våra hjärnor, triggar inga starka känslereaktioner. Dessutom har vi svårt för att uppfatta gradvisa förändringar eftersom vi vänjer oss. Och nu vill jag slå in en öppen dörr genom att mena att det är lättare att vända den negativa bibliotekstrenden än den globala uppvärmningen.

Utan andra jämförelser, men alternativen är lika krassa vare sig det handlar om klimat eller bibliotek: Vår passivitet kommer obarmhärtigt leda till att det förr eller senare löser sig av sig självt. Det är jobbigt.

Före påsk Anno Domini 2013

UR INNEHÅLLET:

- 4 Hylte tar kontroll över biblioteksdatasystemet. *Tobias Carlsson*
- 8 Intervju med Lena Adelson Liljeroth. *Henriette Zorn*
- 12 Nobelmuseets forskningsbibliotek. *Åsa Ekström*
- 17 Samverkansmodellen under lupp. *Henriette Zorn*
- 26 Rapport från ett födelsedagskalas med pirater. *Åsa Willén*

AVDELNINGAR

- 28 Kommentarer
- 29 Utblick
- 30 Månadens uppsats
- 31 Recensioner
- 33 Krönika
- 38 Besserwisser
- 39 Aktuellt från SB
- 42 Kalendarium

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5,
Klarabergsviadukten 70 eller
Kungsbron 1,
Stockholm
Tel. 08-545 132 30
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksförnings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 550:- (Sverige), utanför Sverige, 700:-

Ansvarig utgivare

Chefiredaktör

Henriette Zorn 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form:

Paolo Sangregorio
Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För beställt material ansvaras ej.

Annons

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksförning är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 27 mars.

Den här tidskriften är rs-kontrollerad.

"Lägre kostnader ger utrymme för andra satsningar."

BIC

Mats Brandt, Leksands bibliotek

Hej Mats – hur gick konverteringen?

Bra, i det stora hela. Bra support och bra dialog med dem som ansvarade för konverteringen. Vi var förberedda på de problem som eventuellt kunde uppstå som till exempel att överföringen av fjärrlånen kunde krångla.

Hur upplevde ni utbildningen?

Bra, kunniga och tillmötesgående utbildare. Våra synpunkter togs på allvar. Vissa delar av grundutbildningen borde delats upp mellan "vanliga" användare och systemansvariga. Inställningar som systemansvariga gör kunde faktiskt ha varit en egen delkurs.

Något som kan bli bättre?

Skapandet av lånevillkor borde få längre tid, det blev väldigt pressat för oss. Kan man foga in det tidigare i processen vore det önskvärt. Här behövs direktsupport, vilket vi fick på ett jättebra vis, men tiden kändes lite knapp.

Vad har du att säga om driftstarten?

Kaotiskt som vid alla driftsättningar, men fantastiskt

bra med support på plats första dagen – annars hade det inte funkant! :-). Supporten på telefon de närmaste dagarna var ovärderlig med gott bemötande och snabb hjälp på alla frågor.

Vad får ni för fördelar genom att Mikromarc är mer prisvärt?

Det absolut viktigaste för oss är att frigöra resurser så vi kan erbjuda våra låntagare ännu bättre service och ännu fler möjligheter.

Ser ni något som är smidigare eller smartare jämfört med innan?

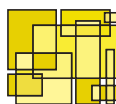
Fjärrlån är vi mycket nöjda med och att hämta beställningar från Libris är toppen. Supporten på telefon och mejl fungerar suveränt bra! Dessutom är det bra med alla funktionsknappar. Katalogen är den som är svårast att vänja sig vid men det är bara en tidsfråga. För övrigt har vi jobbat för kort tid för att ha så mycket synpunkter. Fråga igen om ett par veckor!

Tack Mats – vi återkommer såklart!

Upplev skillnaden med Mikromarc 3 på www.youtube.com/mikromarc

Tel 0470-532 530
www.bibliotekscentrum.se

Bibliotekscentrum

Hylte tar kontroll över biblioteksdatasystemet

Som första bibliotek i Sverige går nu Hylte folkbibliotek över till det fria biblioteksdatasystemet Koha. Som en del av satsningen väljer man också att gå ifrån full bibliografisk service från BTJ till att bli ett Libris-bibliotek.

AV TOBIAS CARLSSON

MITT I CENTRALA Hyltebruk – granne med kommunhus, Konsumbutik, Systembolag och blomsterhandel – ligger Hylte folkbibliotek. Biblioteket har sex anställda och består av huvudbibliotek och två biblioteksfilialer – en i Torup och en i Unnaryd. Det här helt vanliga och typiska folkbiblioteket går nu i spetsen för ett nytt tänk inom bibliotek – en satsning på ett öppet och fritt biblioteksdatasystem.

Hylte kommun ligger drygt fem mil nordöst om Halmstad och är en liten kommun med drygt 10 000 invånare. I centralorten Hyltebruk finns ett av världens största pappersbruk tillika kommunens största arbetsgivare som sysselsätter ungefär 800 personer. Som första folkbibliotek i Sverige har Hylte gått över till det fria biblioteksdatasystemet Koha. Som en del av satsningen väljer man också att gå ifrån full bibliografisk service från BTJ till att bli ett Libris-bibliotek. Bakgrunden till beslutet var främst att få en stram budget i balans. Olika alternativ togs i beaktande och valet föll till slut på Koha. Men det fanns andra överväganden än ekonomiska till att gå över till ett fritt biblioteksdatasystem.

Ett fritt alternativ för hela Sverige. Satsningen på Koha görs i projektform under åren 2012-2014. Projektet, "Koha: billigare, bättre och en fri infrastruktur för

– Med de pengar vi sparar kan vi utöka arbetstiden för vår IT-bibliotekarie, som också kommer att arbeta med katalogisering, säger Monica Falk, kultur- och bibliotekschef i Hylte kommun.

Svenska bibliotek", är ett samarbete mellan Hylte folkbibliotek och Regionbibliotek Halland. Varför ger sig då ett litet kommunbibliotek, med en mycket slimmad personalstyrka, obefintlig teknisk kunskap och dålig ekonomi, in i ett sådant här projekt? Kultur- och bibliotekschefen i Hylte kommun, Monica Falk, förklarar varför man frångår ett tryggt och beprövat system:

– Vi tror på kombinationen med det fria biblioteksdatasystemet Koha och den fria, nationella Libris-katalogen som ett nytt tekniskt intressant och ekonomiskt alternativ för folkbiblioteken i Sverige.

Genom att välja Koha anses man spara både pengar och tid. Systemet uppskattas att bli billigare på lång sikt och anses även vara användarvänligt för såväl personal som låntagare. Hylte räknar med att halvera kostnaden för biblioteksdatasystem och poster genom att gå över till Koha och bli Libris-bibliotek.

– Med de pengar vi sparar kan vi utöka arbetstiden för vår IT-bibliotekarie, som också kommer att arbeta med katalogisering, säger Monica Falk.

Tanken är att de resurser som frigörs ska gå till ökad och bättre service för kommuninvånarna.

Ett av syftena med projektet är att skapa ett fritt alternativ för svenska folkbibliotek. Enligt projektansökan ska utvecklingen av Koha för Hylte resultera i ett system färdigt för svenska förhållanden och som ska fungera på såväl stora som små bibliotek. Projektet ska också bygga på en kontinuerlig och omedelbar synkronisering av poster med LIBRIS – med Koha och LIBRIS i kombination skapas en IT-infrastruktur som ägs och

Skärmdump som exempel på hur systemet ser ut visuellt.

kontrolleras av biblioteken. Tjänster och data kan kombineras och utvecklas på nya sätt och möjligheterna begränsas inte längre av leverantörer av poster och system. Inom projektet kommer bibliotekspersonalen att göras delaktiga i utvecklandet av systemet och ett eller flera utbildningstillfällen kommer att ges. Inom projektet kommer också en koppling till folkbokföringen utvecklas och LIBRIS stavnings-API skall integreras.

Flerårigt utvecklingsarbete med Koha. På Regionbibliotek Halland arbetar utvecklingsledaren Viktor Sarge. Han är den som leder projektet i Hylte. Han har tidigare arbetat med Koha i andra sammanhang – bland annat ett tidigt projekt som syftade till att testa Koha i skarp drift på Munkagårdsgymnasiet utanför Varberg. På Regionbibliotekets webbplats har Viktor Sarge kontinuerligt bloggat om erfarenheterna kring Koha och hur det har fungerat att använda det under svenska förhållanden. Så här svarar han på frågan om vad han tycker är viktigast med Koha och varför han tidigt intresserat sig för detta system:

– Så länge jag har jobbat strategiskt med IT för bibliotek har jag sett värdet av en programvara med fria licenser för att rätta till maktbalansen mellan kund (bibliotek) och leverantör. De flesta bibliotek behöver och vill ha en motpart att avtala om drift, support, utveckling och så vidare med. Men fri mjukvara ger biblioteken möjlighet att ta mer kontroll över systemet och dess utveckling.

Koha och liknande system kan vända upp och ned på invanda föreställningar och leda till nya sätt att tänka kring sin egen verksamhet, tror Viktor Sarge.

Behöver man verkligen en fjärrlånemodul? Skulle man kunna lägga upp arbetet kring fjärrlån på ett annat sätt? Många rutiner på folkbibliotek är helt anpassade efter hur biblioteksdatasystemen är skapade. Med ett öppet system tvingas man inte heller in i godtyckliga och ickeaviserade förändringar av sitt system och arbetssätt därför att en leverantör kräver detta vid uppgradering.

– På många sätt har folkbiblioteken anpassat sina arbetssätt efter de datasystem man använt. Nu kan man för första gången utgå från verksamheten och istället anpassa systemet.

Vad är Koha och hur fungerar det? Koha är ett biblioteksdatasystem som togs fram år 1999 på uppdrag av den Nya Zeeländska biblioteksorganisationen

FOTO: NYMMEL BLOMBERG

– På många sätt har folkbiblioteken anpassat sina arbetssätt efter de datasystem man använt. Nu kan man för första gången utgå från verksamheten och istället anpassa systemet, säger Viktor Sarge, utvecklingsledare på Regionbibliotek Halland.

Horowhenua Library Trust. För att trygga systemets fortsatta utveckling gavs Koha licens under GPL – GNU Public License. En programvara under GPL är fri att förändra, kopiera och distribuera. Alla förändringar som görs i systemet måste föras in under licensen. Koha har utvecklats under åren och används idag världen över. I Sverige används Koha av Montessorifriskolan i Lund och av World Maritime University i Malmö.

I praktiken fungerar det så att Kohas användare utvecklar systemet tillsammans. När en funktion saknas, anlitas ett företag eller en konsult, och funktionen kan utvecklas i samråd mellan utvecklare och personal. Det kan vara allt från att lägga till delning via Facebook i OPAC:en till att lägga till utökade statistikfunktioner för att tillfredsställa kraven på den statistik som man vill ta fram. Även språkstöd är en viktig del – fram tills nu har endast vissa av Kohas OPAC varit översatt till svenska. Översättning av systemet är för Hylte och Region Halland en del i projektgenomförandet.

”

Koha är fritt, men inte utan kostnader. Det måste, precis som andra system, underhållas och installeras.

De förändringar och tillägg som tex Hylte gör, inte minst översättningen, implementeras i systemet och kan sedan fritt användas av andra användare. Genom att utveckla den funktionalitet som fordras för att använda systemet på ett svenskt folkbibliotek, banar man väg för övriga i Bibliotekssverige. Den stora fördelen med Koha är inte bara att det är fritt från stängda licenser och inköpskostnader – det utvecklas hela tiden och initiativet är användarens.

Koha är fritt, men inte utan kostnader. Det måste, precis som andra system, underhållas och installeras. Regionbibliotek Halland och Hylte anlitar det norska företaget Libriotech som är specialiserat på fri programvara på bibliotek. Libriotech ansvarar för servern, gör backup och ger support samt står också för en del av utbildningen av personalen.

Koha används med öppna programvaror och standarder som GNU/Linux, MySQL, Perl och Apache. Det är i praktiken fullt möjligt att ladda hem och driva en egen server utan kostnad. Det finns olika lösningar som underlättar för den som på detta sätt vill testa systemet – bland annat möjligheten att ladda hem en virtuell avbild av ett färdigt system. Detta kan man sedan köra direkt i Windows eller Mac os X med programmet VirtualBox.

Kohas klient är helt webbaserad. Den går med andra ord att använda på vilken dator som helst och även på surfplattor och mobiltelefoner – alla slags enheter som har en webbläsare. Det går även att använda hemifrån, något som man i Hylte vill utnyttja.

Vad får man då om man går över till Koha? En välutvecklad klient- och systemdel för bibliotekspersonalen och en bra OPAC (med RSS-flöden och många Webb 2.0-funktioner, tex betygsättning och kommentarer) för låntagaren. Systemet har grundläggande funktioner som cirkulation, låntagarregister, katalogiseringsfunktion, stöd för Z39.50, förvärvsmodul, möjlighet att ha olika enheter och grupper av enheter, stöd för många olika medier inklusive tidskrifter, funktioner för utskick, statistik och inte minst kopplingar till andra system – specifikt för svenskt bruk är uppdateringar med personuppgifter från SPAR och poster mot Libris. På Munkagårdsgymnasiet t ex, används Koha med självbetjäningstationer.

Med olika så kallade API:er (Application Programming Interface) kan man få Koha att kommunicera med andra system, tex med den API för stavningshjälp som används i LIBRIS. Funktionen kan läggas direkt i den egna OPAC:en med ett enkelt skript i HTML-koden. Enligt Viktor Sarge är de tekniska möjligheterna många.

Koha i verkligheten. Ett fritt och flexibelt system som uppfyller alla krav låter som en dröm – men hur fungerar det i verkligheten? Gustaf Erling är gymnasiebibliotekarie vid biblioteket på Munkagårdsgymnasiet och så här beskriver han sina erfarenheter i Koha:

– Koha har ett lättöverskådligt och lättarbetat personalgränssnitt. Utan något annat att jämföra med upplever jag systemadministrationen som relativt enkel trots att där finns mycket att jobba med. Får man problem med något finns en lättnavigerad och gedigen manual på webben.

Till fördelarna med systemet, enligt Gustaf Erling, hör också att Kohas OPAC är bra och lättanvänd för låntagarna. Det är också relativt enkelt att modifiera och anpassa den. Att systemet hela tiden uppdateras är också en fördel, liksom att man känner sig delaktig i utvecklingen.

I en artikel om fri programvara i Biblioteksbladet nr 1/2011 förklarade jag lite kort vad fri programvara innebär och vilka för- och nackdelar som kan finnas med det. Är man som biblioteksorganisation intresserad av att utveckla nya lösningar kring IT i biblioteket – då kan Koha vara ett utmärkt val, kanske till och med vara ett självklart val. Det är inte kostnader och licenser som är den största fördelen. Jag tror att det är systemets flexibilitet, att ingen kan säga att det är omöjligt att få till den lösning som man själv vill ha. Koha kräver kanske att man är intresserad av att se dess potential, att vilja arbeta med IT-utvecklingen kontinuerligt. Ja, det finns en gedigen manual på nätet men det kanske inte tilltalar alla att man måste arbeta med systemet själv på det sättet, att man själv måste ana sig fram till dess möjligheter.

Räcker det då inte med att det är välfungerande och uppfyller verksamhetens behov? Jag tror att man kommer långt med det, men Koha ställer oss också inför ett vägska. Är vi redo att ta bibliotekets IT-infrastruktur, våra system och poster, på samma allvar som vi till exempel ser på bibliotekets lokaler och inredning? Jag hoppas det. Och att Koha kan ge oss det självförtroende vi behöver för att lyckas. ■

”

Kohas klient är helt webbaserad. Den går med andra ord att använda på vilken dator som helst och även på surfplattor och mobiltelefoner – alla slags enheter som har en webbläsare. Det går även att använda hemifrån, något som man i Hylte vill utnyttja.

BiblioteksGUIDE för webben

WAGNER

www.wagnerform.se

e-Information Boat Show 2013 - Välkommen ombord på vår resa till Helsingfors 20.-22.5.

Vår populära e-Info road show har i år sjösatts- bokstavligen talat!
Vårens e-Info kommer ta er till Helsingfors ombord på ett kryssningsfartyg och programmet innehåller intressanta och aktuella ämnen inom biblioteks- och informationsbranschen, kurser, kollegialt utbyte och studiebesök.

eInformation Boat Show

Under kryssningen kommer du att:

- få lyssna på föreläsningar om digitala bibliotek, databaser, användarstatistik, marknadsföring och kommunikationsstrategier
- få en unik möjlighet att ta del av intressanta seminarier med fokus på utbildning
- göra studiebesök på bibliotek i Helsingfors

Välkommen ombord!

Anmäl dig till e-info BoatShow redan nu! Det finns begränsat antal platser - försäkra dig om din plats genom att reservera den i god tid.

Anmälan: <http://www.LMinfo.se/e-information/>

LM Informationstjänst

LM Informationstjänst är den ledande informationsförmedlaren i Nordeuropa. Vi erbjuder våra kunder prenumerationstjänster, tjänster för användning och administration av e-resurser samt tjänster för databaser och e-böcker. Våra kunder är akademiska och vetenskapliga bibliotek, allmänna bibliotek, städer och kommuner, företag samt deras informationsavdelningar.

informationstjänst

Nyheter i förslaget om ny bibliotekslag

I regeringens lagrådsremiss om en ny bibliotekslag föreslås lagen träda i kraft den 1 januari 2014.

Regeringen har gjort flera justeringar och kompletteringar som gör lagen bättre och tydligare på flera punkter. Bland de nyheter som återfinns är att det ska anges i lagen att en myndighet ska ha överblick över det allmänna biblioteksväsendet. Det är ett uppdrag som Kungliga biblioteket i dag har enligt sin instruktion. Det anges också att inom ramen för uppdraget har "den myndighet som regeringen utser", dvs KB, utrymme att ansvara för en "nationell biblioteksplan", dvs ta fram nödvändiga styrdokument eller andra strategiska dokument som kan "främja samverkan och utveckling inom området" (se intervjun med kulturministern).

En genomgång av lagrådsremissen ger också vid handen att det som i promemorian i mångt och mycket kunde uppfattas som en "folkbibliotekslag" nu är utformad mer till att omfatta hela det allmänna biblioteksväsendet. Till exempel har ändamålsparagrafen ändrats till att mer generellt vilja fånga idén med ett allmänt biblioteksväsende som att det bla ska "verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning". I regeringens tidigare förslag menade man också att "biblioteken ska främja läsning och tillgång till litteratur" men "främja läsning" kan knappast vara ett special- eller högskolebiblioteks främsta uppgift, vilket flera remissinstanser, däribland Svensk Biblioteksförning, påpekat. Detta har nu ändrats i ändamålsparagrafen som nu slår fast att "Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska **främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning** samt kulturell verksamhet i övrigt".

Vidare har man i lagrådsremissen tillsett att de prioriterade grupperna inte bara ska vara en angelägenhet för folk- och skolbiblioteken (som man tidigare föreslog) utan för alla bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet. Man har även förtydligat att biblioteken inte bara ska ägna tex personer med funktionsnedsättning särskild uppmärksamhet utifrån deras behov utan även utifrån deras förutsättningar.

Begreppet "biblioteksservice" som fanns i regeringens tidigare förslag har genomgående ändrats till det mer relevanta "biblioteksverksamhet" som bättre motsvarar de aktiviteter som biblioteken har och genomför. Man har också konsekvent ersatt "låntagare" och "kommuninvånare" med "användare" eller motsvarande.

"En genomgång av lagrådsremissen ger också vid handen att det som i promemorian i mångt och mycket kunde uppfattas som en "folkbibliotekslag" nu är utformad mer till att omfatta hela det allmänna biblioteksväsendet."

HZ [Se även sidan 40.](#)

KB har uppdraget...

AV HENRIETTE ZORN

– En bok är en bok är en bok oavsett om den läses på platta eller papper och att den ska vara avgiftsfri, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

Under sitt besök på Svensk Biblioteksförning pekade kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth på att KB:s roll som nationell biblioteksmyndighet faktiskt tydliggörs och skärps i lagrådsremissen.

KB är den myndighet som avses i lagrådsremissen om en ny bibliotekslag och som ska ha nationell överblick och samordningsansvar för det allmänna biblioteksväsendet.

Det finns inga planer på att skapa någon ny myndighet med ett särskilt ansvar för biblioteksfrågor.

– Nej, nej inga fler myndigheter. Vi har Kungliga biblioteket och det är bra så. Bortsett från att dess roll lagfästs i den nya lagen blir den också tydligare och skarpare, säger Lena Adelsohn Liljeroth till BBL som fick en kort pratstund med ministern under hennes besök på Svensk Biblioteksförning.

Det Lena Adelsohn Liljeroth pekar på är den nyhet som finns – om man läser uppmärksam i lagrådsremissen – och som faktiskt pekar i en riktning mot en nationell bibliotekspolitik och där KB:s roll tydliggörs. Under rubriken "Nationell biblioteksplan" i lagrådsremissen, hänvisas till det faktum att flera remissinstanser, däribland Statens kulturråd, påtalat behovet av en nationell bibliotekspolitik – att en utsedd biblio-

teksmyndighet utarbetar en samlad nationell plan som anger riktningen för samverkan och kvalitetsutveckling för hela det allmänna biblioteksväsendet.

Regeringen skriver uttryckligen att detta ryms inom ramen för det uppdrag som KB har fått: "Inom ramen för det uppdrag som Kungliga biblioteket har finns utrymme att överväga vilka **strategiskt inriktade dokument** som kan främja samverkan och utveckling inom området. Med andra ord kan myndigheten bedöma om det finns behov av **nationella plandokument** och i sådana fall utarbeta sådana."

- Utöver att vi nu faktiskt skriver in i lagen att en samverkansmyndighet ska utses så gör regeringen också ett förtydligande där man säger att om myndigheten bedömer att det finns behov av nationella styrdokument så ryms det faktiskt i det uppdrag som myndigheten har.

Om KB vill finns alltså alla möjligheter att det som Svensk Biblioteksörening, Statens kulturråd och flera andra branschaktörer efterlyst, nämligen en nationell bibliotekspolitik, kan bli verklighet.

Vad Utbildningsdepartementet anser om detta kan man bara gissa. Dess linje har varit tydlig på den här punkten: "Uppdraget kommer varken att utökas eller förtydligas. Någon nationell biblioteksstrategi är inte aktuell" (se bla BBL nr 2/2012). Nu tar Kulturdepartementet genvägen via bibliotekslagen till, om än inte en utökning av uppdraget, så ett förtydligande.

Och frågan om vem som ska se till att biblioteken lever upp till lagens krav, är självklar för kulturministern.

- Ja, det blir ju i så fall KB. Sedan har vi ett kommunalt självstyre så kraven på biblioteksplaner ligger fast.

I lagrådsremissen skriver regeringen, med hänvisning bla till det kommunala självstyret, att det inte finns skäl att föreslå en bestämmelse där det kan prövas om en bibliotekshuvudman uppfyller sina skyldigheter eller inte enligt lagen. Däremot kan medborgarna förstås ställa sina kommunala politiker till svars för beslut som innebär "att biblioteksverksamheten utarmas på ett sådant sätt att kraven i lagen inte uppfylls".

När det gäller det nya lagförslaget hör KB:s roll samt myndighetens möjligheter att se över bibliotekssystemen och dess stöttande funktion en av de punkter som Lena Adelsohn Liljeroth är mest nöjd med.

Andra är att ändamålsparagrafen fått en skrivning som mer ansluter sig till den anda som finns i UNESCO:s folkbiblioteksmanifest.

- Vidare att vi fastställer att en bok är en bok är en bok oavsett om den läses på platta eller papper och att den ska vara avgiftsfri.

När det gäller e-boksfrågan vidhåller Lena Adelsohn Liljeroth att det är en sak för "parterna" att förhandla om - med andra ord ingenting för politiken att lägga sig i - och pekar på Litteraturutredningens förslag om SKL som en möjlig förhandlare för folkbiblioteken. ■

"Nej, nej inga fler myndigheter. Vi har Kungliga biblioteket och det är bra så."

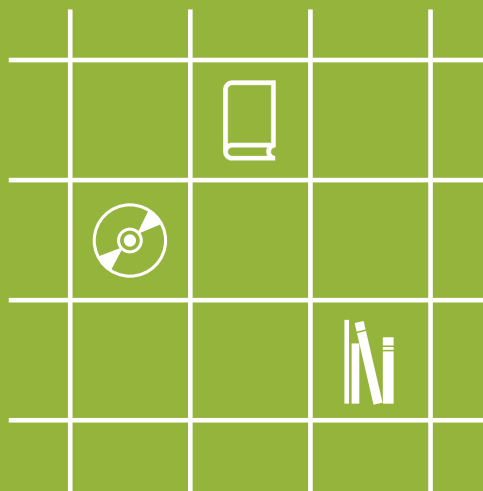
This is not a bookshelf

exLIBRIS²

Why have separate departments for books, audiobooks, cd's or whatever media you want to combine? The ExLibris² mediashelf lets you display the product you offer in different media - all together!

Using add-on shelving you can create a bookshelf not only for books, but for you!

Can you hear the call from the mall?

Tel: +46 472-300 36 • info@biketjanst.se • www.exlibris2.com

 BIKETJANST
BIBLIOTEKSINREDNINGAR

Att ge global tillgång till lokal publicering

Förutsättningarna för forskningsbibliotekens arbete med publiceringsfrågor belyses i en kommande rapport.

AV **MARIELOUISE SAMUELSSON**

– Biblioteken kan jobba mycket mer med att uppmärksamma skilda förutsättningar för forskning och publicering, säger Helena Francke.

HELENA FRANCKE, LEKTOR i biblioteks- och informationsvetenskap vid Högskolan i Borås, har på uppdrag av Svensk Biblioteksförening sammanställt rapporten "Publicera! Svenska forskningsbiblioteks arbete med publiceringsfrågor". Det handlar alltså främst om bibliotekens arbete med att tillgängliggöra och synliggöra sådant som lärosätets anställda och studenter har producerat.

– En av de saker som överraskade mig under arbetet med rapporten var hur visionära bibliotekarier är och hur de hela tiden tänker på nästa stora uppgift, säger Helena Francke.

Rapporten bygger på tjugo intervjuer och dokument från 39 forskningsbibliotek, (nationalbibliotek och högskolebibliotek) och belyser förutsättningarna för bibliotekens "nya" uppgifter, relaterat till sådant som Open Access, bibliometri (utvärdering) och digitalisering.

Detta är en del av den utveckling som, enligt Helena Franckes formulering, innebär en skillnad i bibliotekariens funktion: från "att ge lokal tillgång till global litteratur till att ge global tillgång till lokal litteratur".

Och trots att tämligen omvälvande förändringar redan påverkat forskningsbiblioteken märks alltså ett engagemang för än mer förnyelse.

– Det finns mycket tankar kring framtiden, kring vad som är vår roll, vår identitet, ja vad som är bibliotekens identitet. Det finns ett stort intresse att utveckla det som finns idag och att samarbeta med andra. Det har hittills blivit mycket fokus på avhandlingar, studentuppsatser och forskningsartiklar för biblioteken, men man pratar också om vad som är nästa steg, som Open Access-publicering av monografier.

En av de viktiga frågorna är att utveckla ett mer strukturerat forskarstöd.

Här ser Helena Francke många möjligheter, bland dem en som återknyter till hur biblioteken arbetade förr, före webben. När forskare förr ville få tillgång till forskningsresultat var det bibliotekarierna som sökte i den tidens databaser. Tillgången till de kommersiella databaserna var avgiftsbelagd, man fick betala per tid.

– Nu när sökmotorer har blivit så lättillgängliga har vi kanske glömt att bibliotekarierna förr arbetade nära forskarna.

Bibliometriområdet, som tidigt blev en fråga för biblioteken, har lämnat "eldsjälsfasen" bakom sig för att bli en mer etablerad del av verksamheten. Etablerad, om än inte okomplicerad.

Det bibliotekarier nu kan erbjuda forskarna är sin sökkompetens, användbar när det gäller att få överblick över den enorma och ständigt växande mängden publicerade forskningsresultat.

– Här kan bibliotekarier finnas med som forskarstöd – det diskuteras redan, att bibliotekarier i större utsträckning och i ett tidigt skede kan knytas till forskningsprojekt.

En annan fråga från det vittomfattande området "publiceringsfrågor" är bibliotekens roll relaterat till bibliometri och vetenskapliga citeringar dvs kvantitativa mått på forskningskvalitet.

Bibliometriområdet, som tidigt blev en fråga för biblioteken, har lämnat "eldsjälsfasen" bakom sig för att bli en mer etablerad del av verksamheten. Etablerad, om än inte okomplicerad.

I och med 2008 års forskningsproposition blev bibliometriska indikatorer ekonomiskt högintressanta när dessa skulle utgöra en del av den konkurrensutsatta fördelningen av statliga medel till universitet och högskolor. Bibliometrimåten används också för fördelningen av statliga medel internt inom vissa lärosäten.

Det innebär att bibliotekens bibliometriker förser lärosätesledningen med utvärdering av forskarnas resultat och, som en av Franckes informanter uttrycker det, "man blir älskad av ledningen och hatad av forskarna".

– Bibliometri handlar ju inte bara om utvärdering av forskarna, men det är viktigt att bibliotekarier och bibliometriker behåller sin integritet, säger Helena Francke.

I och med den senaste forskningspropositionen kan man tala om viss devalvering av bibliometrins betydelse genom förslag som att medelsfördelning ska ske också genom peer review, kollegial utvärdering, samt efter ännu inte fastställda "nyttointikatorer". Den forskningspolitiska omsvängningen är ett resultat av att Utbildningsdepartementet lyssnat på forskarvärldens missnöje med bibliometrins dominans.

Detta innebär dock inte att bibliometri skulle ha varit en felsatsning från bibliotekens sida. Bibliometriska resultat kommer fortfarande att ingå i utvärderingar.

En annan forskningspolitiskt och kommersiellt intressant fråga är Open Access-publicering, där biblioteken tidigt funnits med i diskussionen och fått nya uppgifter, främst parallellpublicering i de institutionella arkiven.

Ett exempel är Lunds universitet som sedan 2008 har

en fond för att finansiera den författaravgift som vissa tidskrifter kräver för Open Access-publicering. Fonden administreras från LUB, Lunds universitetsbibliotek.

– Det är ett sätt att stötta Open Access-publicering som också ger biblioteken en roll, säger Helena Francke.

På frågan vad som uppfattas som den mest komplicerade uppgiften i arbetet med publiceringsfrågor svarar Helena Francke: "upphovsrätten"; vad som får tillgängliggöras och publiceras, svårigheterna med att alls lyckas lokalisera rättighetsinnehavare och om äldre verk fortfarande är upphovsrättsligt skyddade.

Då lärosäten kräver eller rekommenderar parallellpublicering arbetar biblioteken för att författarna ska vara medvetna om sina rättigheter i samband med att de skriver avtal med förlag eller tidskrifter. Flera av informanterna framhåller därför att biblioteken också bör kunna erbjuda mer av juridisk kompetens, specialiserad på upphovsrätt.

Studien identifierar flera faktorer som är viktiga för att forskningsbibliotekens publiceringsverksamhet ska vara framgångsrik, inte minst måste den ha förankring hos forskarna samt hos bibliotekets och lärosätets ledning.

För att vinna forskarvärldens förtroende måste biblioteken agera med förståelse för hur vetenskapliga praktiker fungerar inom olika forskningsområden.

– Biblioteken kan jobba mycket mer med att uppmärksamma skilda förutsättningar för forskning och publicering. Det kan vara stora variationer mellan olika lärosäten, men också mellan ämnesområden. Det är stor skillnad mellan exempelvis Karolinska Institutet och en mindre högskola, det är skillnad mellan litteraturvetenskap och medicin.

– På biblioteken är man medveten om det. Men forskarna, som ofta bara ser sitt eget område, kan lätt tro att allt fungerar som det gör inom det egna fältet, säger Helena Francke, som därför menar att man måste passa sig för alltför entydiga riktlinjer för publicering och tro att onesize fits all.

I rapporten betonar hon också vikten av att reflektera över hur biblioteken förhåller sig till de omvälvande förändringarna: "Handlar det om att tillvarata bibliotekets kompetens i förhållande till nya verksamheter eller är det en överlevnadsstrategi för bibliotek som ser att det blir allt svårare att få gehör för behovet av befintliga arbetsuppgifter? I vilken utsträckning arbetar biblioteken proaktivt för att förändra publiceringslandskapet och när sker arbetet snarast reaktivt, för att fånga upp uppfattade behov från ledning och departement?" ■

Under ett seminarium på Biblioteksdagarna i Örebro presenterar Helena Francke några av rapportens resultat. Tid: Onsdag den 15 maj kl 11.00.

Från serverhall till forskningsbibliotek

Det mesta som har med Nobelpriset att göra finns i Börshusets källare i Gamla Stan i Stockholm. Där nere i Nobelmuseets forskningsbibliotek arbetar en bibliotekarie med rötter ända in i Svenska Akademien...

AV ÅSA EKSTRÖM

NÄR MAN STIGER in i biblioteket med de vackra källarvalven och dess väggar av sten och tegel är det svårt att förstå att detta för några år sedan var Börshusets serverhall. I december 2005 invigdes specialbiblioteket som drivs av Nobelmuseets forskningsavdelning och som finansieras med privata medel, sponsring och andra bidrag. Sedan drygt ett år arbetar bibliotekarien Kristian Fredén där. Han arbetade tidigare på biblioteket i Kulturhuset i Stockholm.

– Det är två skilda världar. Naturligtvis saknar jag kollegorna vid Stockholms stadsbibliotek men det finns även fördelar med att vara ensam ansvarig för ett specialbibliotek som detta, säger Kristian Fredén.

Av förklarliga skäl är det enklare att exempelvis genomföra och besluta om verksamheten än vid en stor arbetsplats som Kulturhuset.

Han visar runt i forskningsbiblioteket som är ett specialbibliotek med samlingar inom museets ämnesområden. Eftersom biblioteket har ett större tryck från fjärrlänen än från antalet personer som vill besöka biblioteket är Kristian Fredén generös mot eventuella användare som vill komma på andra tider än den enda dag som biblioteket är öppet.

Biblioteket innehåller ungefär 6000 böcker som är sökbara via LIBRIS, ett tjugotal tidskrifter och fyra forskarplatser. Samlingslitteratur kring Alfred Nobel, nobelprisen samt nobelpristagarnas liv och forskning står i hyllor och magasin. Men här finns även annat material. Det är här man förvarar Tranströmers anteckningsbok till exempel. Biblioteket är tillgängligt för personal, forskare och andra specialintresserade av Alfred Nobel och/eller nobelprisen. Andra viktiga ämnesområden är museer och museologi samt idé-, vetenskaps-, teknik- och medicinhistoria. Beståndet växer ständigt och följer museets utställnings- och forskningsverksamhet. Kristian Fredén är även behjälplig vid seminarieverksamhet och föreläsningar. Han är dessutom ämnesansvarig gällande nobelpriset i litteratur och har därför till uppgift att ta kontakt med den aktuella pristagaren, bland annat för att höra om denna har lust att donera

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Kristian Fredén är ensam härskare i Nobelmuseets forskningsbibliotek.

något till museets föremålsamling. Exempelvis donerade Tomas Tranströmer en anteckningsbok från ungdomen i vilken teckningar av skalbaggar och annat blandas med utkast till hans första diktsamling. Visst samarbete sker även med Svenska Akademiens Nobelsbibliotek – som finns i Börshuset – och dess chef Lars Rydquist.

– Jag har börjat utöka beståndet av skönlitteratur med tanke på att vi kanske lämnar Börshuset. Det planeras för ett Nobel Prize Center på Blasieholmen dit vi eventuellt flyttar 2018.

En stor del av Kristians Fredéns arbetsuppgifter är

Populärmusik i finrummet

katalogisering. När det gäller programverksamhet anordnar forskningsbiblioteket tillsammans med Brombergs förlag "Litteratursamtal om Nobelklassiker". Nere i källaren har Kristian Fredén lett samtal med bland annat författaren och kritikern Martina Lowden som talat om Selma Lagerlöfs *Löwensköldska ringen* och *Charlotte Löwensköld*, författaren Gun-Britt Sundström om Sigrid Undsets *Jenny* och redaktören Yukiko Duke om Isaac Bashevis Singers *Slaven*.

– Närmast väntar bibliotekarien Jenny Lindh som jag ska samtala med om Elias Canettis *Den räddade tungan*. Därefter får jag nog utöka samarbeten med andra förlag eftersom titlarna snart tagit slut.

Även Kristian Fredén kan kalla sig författare eftersom han fått tre böcker utgivna, *Ostkaka* (1996), *Offret* (2005) och *Den nya flichan* (2012). Han har dessutom tilldelats Carl-Johan Vallgrens litteraturpris till yngre författare. Men trots att Kristian Fredéns föräldrar är bibliotekarier blev det en krokigare bana för honom, via kulturvetarprogram, arbetslöshet och praktikplats som biblioteksassistent innan han själv skaffade en bibliotekarieexamen i Uppsala. Detta trots att han i tonåren lovat sig själv en enda sak: att gå sin egen väg och aldrig bli bibliotekarie.

– Precis som smedens barn är stolt över sitt hantverkskunnande, är jag stolt över att vara ett äkta bibliotekariebarn från Borås, konstaterar Kristian Fredén som även har förgreningar in i Svenska Akademien.

Hans kusin Tomas Riad blev invald i Akademien 2011, bara någon vecka efter att han själv börjat sin tjänst på museet. Båda är dessutom barnbarnsbarn till nobelpristagaren Nathan Söderblom.

– Ett riktigt grekiskt ödesdrama med andra ord, konstaterar Nobelmuseets bibliotekarie med glimten i ögat. ■

För att besöka biblioteket använder du inte Nobelmuseets huvudingång vid Stortorget i Gamla Stan utan sidoingången vid Källargränd 4.
Öppettider tisdagar 12–15

FOTO: ÅSA ESTRÖM

EN GÅNG I veckan sjunger personalen vid Nobelmuseet ut. När BBL besöker Nobelmuseets bibliotek hörs *We are the world* i olika stämmor samt solosatser. Initiativet till körsång på jobbet togs av Åsa Husberg, museilärare på Nobelmuseet.

– Det är så roligt att sjunga! Jag tror det är bra för oss alla att sjunga tillsammans på jobbet. Många av oss har småbarn att ta hand om efter jobbet medan andra har kvällsaktiviteter så det förenklar för oss alla att sjunga under lunchen, säger Åsa Husberg.

Flera av hennes kollegor var lika entusiastiska över förslaget och så drog man igång med en frivillig körledare på ideell basis. Idag har man knutit Åsa Husbergs barns dåvarande musiklärare, Ranj Schams, till kören som får en liten ersättning för jobbet. En gång i veckan kompar han via sitt elpiano och ger professionella råd till deltagarna om hur de ska sjunga. Körmedlemmarna kan variera från gång till annan men till antalet är de cirka tio. Repertoaren består av populärmusik av upphovsmän som Michael Jackson och Simon & Garfunkel. Ranj Schams menar att det viktigt att man sjunger sånger man tycker om men betonar att låtarna även ska vara relativt enkla att sjunga. Varje onsdag samlas kören – den som vill sjunga åter en snabb lunch därefter träffas man i biblioteket som med sina källarvalv erbjuder god akustik.

– Lyssna på rytmen!

– Se till att du kommer in rätt, tajmingen är viktig. Det ska vara en enhetlig klang. ▶▶

Nobelmuseets kör ackompanjerad av Ranj Schams på elpiano.

- ▶ - Uttala brighter ordentligt när du sjunger.
- Så ska det låta!

Tio anställda från de olika avdelningarna står upp-
radade framför Ranj Schams. Kvinnorna är i majori-
tet. Det är många höga stämmor, skratt och en och
annan som kommer och går på grund av olika arbets-
åtaganden. Vissa av medlemmarna har erfarenhet av
att sjunga i kör medan andra tagit ton för första gång-
en. Men det är en trygg atmosfär och alla vågar sjunga
solo inför varandra. Kanslichefen Eva Windrup är posi-
tiv till körsången.

- Eftersom vi inte alltid känner varandra på de olika
enheterna så är det här ett bra tillfälle att träffas.

Det kanske även är bra för hela arbetsplatsen att
arbetskollaboratorer, ekonomiansvariga, utställningspro-
ducenter, butiksanställda, utställningschefer, utbild-
ningsansvariga, pedagoger och de andra - vågar sjunga
ut tillsammans.

ÅE

Att gå in i själva verkligheten

AV ÅSA EKSTRÖM

Även den svårflirtade kan inte bli annat
än förförd på Nobelmuseum i Stockholm.
Utställningen om Tomas Tranströmer
och bokbindarnas tolkningar av poetens
verk är en konstupplevelse i sig.

DET ÄR EN bedårande värld att kliva in i. Det
första som möter besökaren är nobelpris-
tagarens fjärils- och insektssamling från
barndomen. Vackra, unika, handbundna
böcker från drygt 80 länder står uppställda i glasmon-
trar. Det rör sig om rena konstverk till bokomslag med
grafiska bokstavsregn medan andra bjuder på repstump-
par, pinnar och blad från naturen. Ett bokomslag är
skapat av nermalda getingbon som samlats in från oli-
ka sommarhus på poetens älskade Runmarö. Omslaget
är grått med ett stänk av blått vilket får tankarna att
vandra till paret Tranströmers blåa hus på ön. Man kan
även slå sig ned i en av fätöljerna - vackert uppställda

*"Men att skriva är att gå in i själva verkligheten,
där kruträken ännu ligger kvar",
skriver Tranströmer till Robert Bly 1968.*

© GABRIEL HILDEBRAND/NOBELMUSEET

på en bädd av mossa och skogsgrönska - för att låta sig översköljnas av ljudduschen när Tranströmer läser sina dikter. Att man lyft in naturen på museet har förövrigt inneburit att man fått nya boende i huset. Små insekter och kryp har vaknat upp, berättar museipedagogen Kari Arnekleiv. På museet kan man även beskåda Tranströmers barndomsfotografier, flera av bilderna har han själv tagit, bland annat på hans älskade morfar. Tidstypiska fenomen som Kalle Anka finns även avbildad i hans teckningar.

Tomas Tranströmer växte upp på söder i Stockholm där han bodde i en lägenhet på Folkungagatan 57 tillsammans med sin mamma. Han studerade vid Södra Latins läroverk och skolböckerna från tonårstiden finns även de till allmän beskådan. Tomas Tranströmer har lånat ut ett unikt material personliga tillhörigheter, föremål som betytt mycket för honom och hans skapande.

-I utställningen vill vi lyfta fram Tomas Tranströmers texter och inspirationen till dem. Vi har medvetet valt ett analogt uttryck i utställningen och låtit formgivningen inspireras av Tomas Tranströmers värld - hans intresse för natur, musik och de resor som inspirerat till hans dikter, säger utställningsproducent Karin Jonsson på Nobelmuseet.

Utställningskatalogen är en vackert formgiven bok med fyra essäer skrivna av poeten Erik Bergqvist. Sedan 2007 har Nobelmuseet i samarbete med Svenska Bokbinderiföreningen (SBI) och Grafiska företagets förbund låtit bokbindare visa sina tolkningar av den senaste Nobelpristagaren i litteratur. Tranströmer är en av vår tids mest översatta poeter som finns att läsa på 80 språk. Resultatet ger oss möjlighet att lära känna poeten samtidigt som man kan vandra bland böckerna och betrakta bokbindarnas olika tolkningar.

Den kväll BBL besöker utställningen är Torbjörn Schmidt, doktorand i litteraturvetenskap, på plats för att tala inför en grupp gymnasielärare om sin doktorsavhandling om Tomas Tranströmers författarskap. I över tio års tid har Torbjörn Schmidt ägnat sig åt Tomas Tranströmers författarskap. Han har forskat i Tranströmers arkiv och även i hans publicerade material. Brevväxlingen mellan Tranströmer och hans vän och kollega Robert Bly har bland annat resulterat i boken *Air Mail, Brev 1964-1990* som utkom 2001. Schmidt menar att ett genomgående tema i Tranströmers författarskap är fascinationen inför orden, och ledan inför dem. Å andra sidan är det kanske inte orden man är trött på utan snarare ord utan täckning?

-I Tranströmers publicerade anteckningar står det: "Liksom det finns vältalare finns det vältigare". Kan det sägas tydligare? undrar Torbjörn Schmidt när han talar inför gruppen av lärare.

- Dessutom är Tranströmer långt mycket mer än den

Tid för tankar på en bädd av mossa och skog.

mästare av metaforer som ofta tillskrivs honom, menar han vidare.

Efter föredraget konstaterar en lärare att de 700 kronor som utställningen kostar för en anpassad visning för en skolklass, inte finns. Stockholms stad saknar helt enkelt pengar för sådan "extralyx".

-Som lärare på Tranströmers gamla skola Södra Latin tycker jag att det är extra genant. ■

Utställningens producenter är Fredrik Skog och Karin Jonsson. Nobelmuseet har även samarbetat med Nina Ulmaja, som bland annat formgivit de senaste utgåvorna av Tranströmers samlade dikter, samt Staffan Bergstens författarporträtt av Tranströmer. De poetiska landskapen har skapats av blomsterkreatören Gunnar Kaj, ansvarig för blomsterarrangemangen på Nobelfesten sedan mer än tio år. Utställningen är gjord i samarbete med Albert Bonniers Förlag och visas fram till den 2 juni 2013.

Ingen kan höra att han lyssnar
på Chopins Nocturne i Ess-dur.

EUROBIB DIRECT har designat och utvecklat en lång rad möbler för bibliotek. Ljudfätöljen Luna är en.

Här kan besökaren lyssna på musik eller ljudböcker utan att någon annan hör eller störs. Och utan att han eller hon själv störs av ljud utifrån.

Förutom att den är ovanligt skön att sitta i, är den skulpturala formen ett blickfång i varje bibliotek. Skinn och nitar måste föralldel specialbeställas, men hos Eurobib Direct är ingenting omöjligt. Kontakta oss gärna för mer information. Vi ger dig råd!

Eurobib[®]
direct

Tel kundservice: 046-31 18 50 E-post: direct@eurobib.se

Nätbutik: www.eurobib.com

Samverkansmodellen under lupp

Myndigheten för kulturanalys har släppt en rapport som bland annat följer upp kultursamverkansmodellen och försöker klargöra det nationella samverkansrådets roll.

MAN KAN INTE annat än att bli alltmer förtjust i den nya Myndigheten för kulturanalys som verkligen tar sin övergripande uppgift att utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet på nitiskt och stort allvar. Därtill vågar man även, om än inte uttalat men finstilt mellan raderna, vara en smula kritiskt frågande till vissa resultat eller företeelser.

Man kan inte precis påstå att media kastar sig över de ofta lite torra och statistikbemängda rapporterna som har den nya myndigheten som avsändare. Det är synd, för här finns mycket matnyttigt att hämta om man vill förstå utvecklingen av kulturpolitiken där väldigt mycket – liksom fallet är inom andra politikområden – numera tycks handla om att mäta effekter, utarbeta indikatorer, studera måluppfyllelse och effektivitet.

Problemen med att mäta effekter av kulturpolitik är en av de saker som den senaste rapporten Kulturanalys 2013 tar upp. En annan aspekt som till viss mån diskuterats i samband med att rapporten släpptes är den tendens där kulturutövande och entreprenörskap blir allt mer sammanflätade, bland annat som ett resultat av den rådande kulturpolitiken. Det politiska intresset som finns för en breddad finansiering på kulturområdet kan inte ha undgått någon som följer kulturpolitiken. Från statsmakternas sida finns en uppmuntrande hållning kring sponsring, crowdfunding och andra sätt att finansiera kultur – ett intresse som, enligt rapporten, ökar bland regionala och privata företrädare. Regionernas nya roll som tillväxtmotorer där kulturpolitiken i allt större utsträckning kommit att handla om strategier för att öka den ekonomiska tillväxten, blir alltmer etablerad.

Problemet är väl bara att det dels saknas en hållbar infrastruktur för den här typen av finansiering, dels att det är en modell som gynnar bara vissa kulturutövare eller aktörer: de vassa entreprenörerna och marknadsförarna.

Ett längre kapitel i Kulturanalys 2013 handlar om kultursamverkansmodellen. Det är en presentation av den löpande utvärdering som myndigheten har

AV HENRIETTE ZORN

Samverkansmodellen – regeringens stora decentraliseringsreform på kulturområdet till förmån för regionerna – lanserades i Kulturutredningen 2009 och kom snabbt att gå under beteckningen ”portföljmodellen”.

genomfört under 2012. Utvärderingen består dels av en enkät om förväntade effekter av modellen, dels en intervjustudie av det nationella samverkansråd som har den något oklara uppgiften att ”samordna de nationella kulturpolitiska intressena inom ramen för kultursamverkansmodellen”. I utvärderingen ingår även en forskningsbaserad jämförande fallstudie av kultursamverkansmodellen i två län: Jämtland och Kronoberg (se separat text).

Sammanfattningsvis visar enkätstudien (en fördjupad analys av resultaten kommer att publiceras i en ny rapport i maj i år) på en försiktig optimism bland tjänstemän och politiker både på regional och kommunal nivå beträffande kultursamverkansmodellen. Samverkan mellan olika aktörer och nivåer tycks öka vilket sin tur uppfattas som positivt för utvecklingen av kulturutbudet och kvaliteten. Går man ner mer på detaljnivå bekräftas dock några av de farhågor som finns angående kommunernas roll och engagemang i modellen:

- Den regionala nivån (politiker, tjänstemän) är betydligt mer involverade i framtagandet av kulturplaner än den kommunala nivån. Följaktligen var nöjdheten med färdig kulturplan högre på regional nivå än på kommunal nivå. Mest nöjda var de regionala kulturcheferna (50%). Av de kommunala kulturcheferna svarade bara 4% att de var mycket nöjda.
- De som är mest positivt inställda till kultursamverkansmodellen återfinns på regional nivå. ▶▶

KULTUR

► En möjlig förklaring till att det ser ut så här kan vara att kultursamverkansmodellen i hög grad är ett regionalt projekt. Det är, resonerar myndigheten i sin rapport, tjänstemän på regional nivå som "har möjlighet att från sina positioner ha överblick över modellens alla delar. Resultaten i denna enkät talar också för att kultursamverkansmodellen och kulturplanen först och främst är en regional fråga. Det är på denna nivå som tjänstemän och politiker leder arbetet med införandet av kultursamverkansmodellen i ett landsting. Dessa kategorier har störst möjlighet att påverka införandet av modellen, och innehållet i kulturplanen, i den egna regionen".

I öppna svar har enkätens respondenter blivit ombedda att lista för- och nackdelar med kultursamverkansmodellen. Till fördelarna – så de öppna svaren – hör ökad och bättre samverkan mellan olika aktörer och mellan olika nivåer, ökad dialog kring kulturfrågor och att kulturen synliggörs och prioriteras högre än tidigare. Nackdelar eller snarare tveksamheter handlar om sådant som finansiering – att statens insatser inte är tillräckliga. En del svar är kritiska till att staten och även regionerna/landstingen styr alltför mycket genom kontroll av medlen samt kraven på återrapportering. Ökad byråkrati och administration är andra kritiska synpunkter.

Byråkrati är väl också det ord man först kommer att tänka på när man läser rapportens sammanfattning av den intervjustudie man gjort med företrädare för det så kallade nationella samverkansrådet – statens förlängda arm (eller alibi?) i kultursamverkansmodellen.

BAKGRUND: Redan i betänkandet om modellen, "Spela samman", föreslogs 2010 att ett samverkansråd bestående av representanter för de statliga myndigheter vilkas verksamhetsområden berörs av kultursamverkansmodellen skulle inrättas.

Rådet skulle ha som uppgift att bistå Statens kulturråd och även direkt eller indirekt de olika länen i samband med att de regionala kulturplanerna tas fram.

Något år senare, 2011, angav regeringen i budgetpropositionen att de hade för avsikt att inrätta ett samverkansråd inom Kulturrådet. I sin instruktion har nu Kulturrådet inskrivet att det inom myndigheten ska finns ett samverkansråd med uppgift att samordna de nationella kulturpolitiska intressena inom ramen för kultursamverkansmodellen. Kulturrådets generaldirektör är ordförande i samverkansrådet men det är regeringen som bestämmer vilka statliga myndigheter och nationella institutioner som ska ingå i rådet.

I dagsläget ingår följande myndigheter och organisationer i samverkansrådet:

Kulturrådet (ordförande), Svenska Filminstitutet, Konstnärsnämnden, Kungliga biblioteket, Länsstyrelserna genom Länsstyrelsen Södermanlands län, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksarkivet, Riksantik-

varieämbetet och Riksteatern. Dessa myndigheter har inskrivet i sina regleringsbrev eller motsvarande att de ska delta i rådet "som ska hantera frågor om statens roll och ansvar inom ramen för kultursamverkansmodellen".

Någon utförligare uppdragsbeskrivning av samverkansrådets roll och uppgifter finns inte. Därför är det heller inte så konstigt att flera av de för studien intervjuade cheferna för de myndigheter och organisationer som ingår i rådet, menar att det tagit sin tid att hitta och förstå sin roll i sammanhanget. Somliga anser det fortfarande vara högst oklart. Rapporten konstaterar att det nationella samverkansrådet "har haft att självt utforma sitt uppdrag och sin roll inom kultursamverkansmodellen". Flera i rådet anser att Kulturrådet, i egenskap av sitt ordförandeskap i rådet, borde bli mer drivande i vad rådet ska vara till för framöver.

Som gräddes på det byråkratiska moset finns tre arbetsgrupper kopplade till rådet varav en, Kommunikationsgruppen, tillsattes så sent som i höstas. Dess uppgift är att, håll i er nu, göra en skrift som på ett *tydligt sätt beskriver rådets uppgifter och roll utåt*. En grannlaga uppgift kantänka med tanke på de oklarheter som finns kring detta råd...

Den andra arbetsgruppen, Beredningsgruppen – bestående av, som det heter, samverkansrådets parter – har till uppgift att plöja samtliga kulturplaner. Den tredje arbetsgruppen, Uppföljningsgruppen, har funnits sedan rådets tillkomst och dess "stora och viktiga uppgift" är att diskutera hur kultursamverkansmodellen bör följas upp. Gruppen har också haft "en viktig roll i Kulturrådets utarbetande av föreskrifter och riktlinjer för uppföljning".

En sak är klar: modellens byråkratiska överbyggnad verkar sysselsätta många i uppgiften att vara statens förlängda arm i modellen.

Det konstateras också att, i samband med att nu samtliga län utom Stockholm, är inne i modellen kan rådets roll förändras innan den ens blivit tydligt definierad... I det här sammanhanget kan man bara hoppas att Kommunikationsgruppens skrift ännu inte har gått till tryck.

Den kanske saltaste kommentaren i sammanhanget återfinns i rapportens slutsats om att "det är av största vikt att rådets funktion blir tydlig för dem som är närmast berörda, nämligen de län som ingår i modellen...". För att de ska förstå det sammanhang inom vilket de verkar och kunna utföra sitt arbete på bästa sätt.

Kommunerna underordnade

På uppdrag av Myndigheten för kulturanalys har forskarna Roger Blomgren och Jenny Johannisson från Centrum för kulturpolitisk forskning vid Högskolan i Borås gjort en jämförande fallstudie av kultursamverkansmodellens införande i Jämtlands och Kronobergs län. Studien baseras på intervjuer med politiker och tjänstemän på regional och kommunal nivå i de två

länen. Dessutom har dokument från respektive läns arbetsprocesser med att ta fram kulturplaner studerats. Syftet har varit att studera om, och i så fall hur, kultursamverkansmodellens införande har påverkat den regionala och kommunala kulturpolitiken i Jämtlands och Kronobergs län.

Några av resultaten:

- Kultursamverkansmodellen har i båda länen lett till förstärkt sektorsamverkan (samverkan, samråd, dialoger vertikalt och horisontellt mellan aktörer som formellt sett inte är över- eller underordnade varandra). Kontakterna med kommunerna har förstärkts och formaliserats. Nya sätt att mötas har skapats och modellen har också initierat nya sätt att tala om kulturpolitik och diskussionerna har nått fler aktörer än tidigare.

- Alla inblandade aktörer har inte samma möjligheter att påverka kulturplanerna eller modellens genomförande. Kommunerna, vilket framkommit tidigare, upplever skilda förutsättningar trots att dessa formellt ska samverka med regionerna på lika villkor.

- På kommunal nivå upplever kulturpolitiker och tjänstemän inom kulturområdet att kulturpolitiken fått en mer framträdande plats i den kommunala politiken, dock inte i ekonomiskt hänseende.

- Framför allt företrädare (politiker, tjänstemän) för de mindre kommunerna i de båda länen upplever sig ibland som marginaliserade. Överlag finns en tendens till att den regionala nivån, möjligen i kraft av sin administrativa storlek och även i ekonomiskt hänseende, tilldelas en överordnad roll i relation till kommunerna, trots att de formellt sett befinner sig på samma nivå.

- Både den kommunala och regionala nivån tenderar också att acceptera den statliga nivån som överordnad. Här varnar studiens författare för att den statliga nivån, dvs Kulturrådet, i tolkningen av sitt uppdrag och med stöd i förordningen som reglerar statsbidrag till regional kulturverksamhet, riskerar att stärka den statliga styrningen av den regionala kulturpolitiken. De höjer en varningsflagg för att "syftet med kultursamverkansmodellen – att decentralisera kulturpolitiken – inte förverkligas annat än på ett retoriskt plan".

- Trots många andra förändringar, t ex i verksamhetsstyrningen, har det inte i de båda länen skett några förändringar i de kulturpolitiska prioriteringarna. Liksom tidigare står barns och ungas rätt till kultur samt geografisk spridning i fokus. Fortfarande läggs stor vikt vid institutionernas verksamhet. En viss ökning av tillväxtorienterade argument kan anas.

istället är det på det retoriska kulturpolitiska planet, och i arbetssätt, som förändringar har skett. En starkare idéstyrning av länets kulturpolitik kan skönjas. ■

Resultatet redovisas i en särskild rapport som finns att ladda ner i pdf-format från Kulturanalys webbplats www.kulturanalys.se.

Rörlig 200-åring

Bild hämtad ur jubileumsboken *GIH 200 år. Svensk kunskap, hälsa och kraft*.

Gymnastik- och idrottshögskolan firar 200 år i år och det gör också dess bibliotek som därtill kan ståta med att vara det äldsta idrottsbiblioteket i världen.

AV HENRIETTE ZORN

DEN 5 MAJ 1813 fick Pehr Henrik Ling (1776–1839) Kungl. Maj:ts uppdrag att upprätta ett gymnastiskt centralinstitut (GCI). Då fanns bara tre läroanstalter på vad som idag skulle motsvara högskolenivå. Det var universitetet i Uppsala (1497) och Lund (1668) samt Karolinska Institutet (1810).

GCI tillkom efter ett förslag från P H Ling som kommit i kontakt med fäktning och gymnastik i Köpenhamn. Tillkomsten, enligt en skrift som getts ut i samband med 200-årsjubileet, kan ses som "ett led i ett program att rycka upp Sverige ur den nedgångstid som kulminerade med förlusten av Finland 1809". Behovet

av ett stärkt militärt försvar aktualiserades och intresset för breddad medborgarfostran spreds. GCI:s uppdrag var således att förse landet med civila och militära gymnastiklärare.

P H Lings gymnastik – han skapade den själv – avsåg i första hand att fostra och utbilda män och den "pånyttföda den nordiska mankraften". Och ja, det var för männen han alltså skapade sin gympa kring en fyrklöver av följande grenar:

- den pedagogiska gymnastiken (att sätta sin kropp under sin egen vilja)
- militärgymnastiken (med yttre ting/vapen under sin vilja sätta en annan yttre vilja)
- medikalgymnastiken (att genom olika rörelser lindra eller övervinna lidande)
- estetiska gymnastiken (att kroppsligt åskådliggöra sitt inre väsende, tankar och känslor).

Först efter drygt 50 år, 1864, efter att den manliga utbildningen hade startats fick även kvinnorna tillträde.

Det behöver kanske knappast påpekas att kvinnornas utbildning var skild från männens. Nästa år, 2014, har alltså GIH åter anledning att fira jubileum – ett 150-årskalas i åminnelse av när den andra halvan av befolkningen fick tillträde till högre utbildning inom det aktuella området.

Den verksamhet som startades vid GCI för tvåhundra år sedan har bedrivits kontinuerligt sedan dess men under lite olika namn som – kan man säga – kommit att spegla samhällsutvecklingen i allmänhet och trenderna i synen på fysisk aktivitet i synnerhet (t ex utveckling från gymnastik till idrott). GCI blev 1966 efter ett utredningsförslag GIH-S, Gymnastik- och idrotts-högskolan i Stockholm i samband med att Gymnastik- och idrotts-högskolan i Örebro, GIH-Ö, inrättades. Åren 1977–1992 ingick GIH i högskolan för lärarutbildning och när man bröt sig loss från Lärarhögskolan antog man namnet Idrotts-högskolan. 2005 gick man tillbaka till det tidigare namnet Gymnastik- och idrotts-högskolan och akronymen GIH – inte för att man på något sätt åter ville betona gymnastikens roll i sammanhanget, snarare för att lyfta fram det starka varumärke som GIH trots allt är.

Högskolans bibliotek grundades även det av P H Ling och firar jämte lärosätet också 200 år i år. I bibliotekets ungdom växte samlingarna i blygsam skala genom förvärv och donationer, bla från L G Branting – Hjalmar Brantings far. År 1913 uppgick samlingen till cirka 6 000 volymer. Men där saknades den nya och moderna litteraturen i ämnet gymnastik eftersom bibliotekets finansiering var sporadisk och åren mellan 1883–1913 hade man ingen finansiering alls. Längre var det lärarkrafter vid högskolan som ansvarade för biblioteket. 1934 fick en utbildad bibliotekarie ansvaret på deltid. Från 1950 och framåt sköttes biblioteket av lärare som gått i pension men som hade viss bibliotekskunskap. 1980 anställdes den första examinerade bibliotekarien vid GIH, vars samlingar vid det laget hade vuxit till att omfatta 40 000 volymer.

Allt detta och mer därtill kan man läsa i en intressant artikel skriven av bland andra Lotta Haglund och som publiceras i den europeiska tidskriften *Journal of the European Association for Health Information and Libraries* (2013, Vol. 9). Lotta Haglund, som tidigare arbetade på Karolinska Institutets bibliotek, är relativt nyttillträdd chef för GIH:s bibliotek.

I samband med 200-årsjubileet passar biblioteket också på att fira att man sedan augusti 2012 finns i nya fräscha lokaler belägna i högskolans entréplan. I biblioteket arbetar fyra personer fördelade på 3,5 tjänster som servar 650 helårsstudenter och högskolans lärare – biblioteket har omkring 300 besökare dagligen. I sam-

lingen som stadigt växer årligen (med omkring 1000 volymer) finns idag cirka 59 000 medier och än mer finns i magasin som rymmer sällsynta och unika verk i anatomi, fysiologi, fäktning, illustrerade böcker i gymnastik – somligt härrör ända från 1500-talet. I sin ägo har biblioteket till exempel det första verket om akrobatik: Arcangelo Tucarro's *Trois Dialogues de l'Exercice du Saunter of Voltiger en L'Air*.

Vid GIH utbildas idag lärare i idrott och hälsa, tränare och hälsopedagoger. Man ger fristående kurser som en möjlighet till fortbildning samt även forskarutbildning i ämnet idrottsvetenskap. Under de senaste decennierna har bibliotekets pedagogiska roll successivt ökat och det faktum att högskolan inte är så stor har haft en gynnsam inverkan på samarbetet mellan fakultet och bibliotek. Sedan början av 2000-talet är utbildning i hur man använder biblioteket ett schemalagt inslag i alla utbildningsprogrammen. Att undervisa doktorander på forskarutbildningen i sök- och publiceringsverktyg/strategier är några av de utmaningar som väntar och där bibliotekets roll ytterligare betonas så här på tröskeln till sitt tredje sekel. ■

Tre viktiga verk

GIH:s speciella bokbestånd har, vid sidan av den berömda Linggymnastiken som spreds ut i världen, haft en betydelse i högskolans historia och danande. Framför allt tre verk framhålls som viktiga:

Per Henrik Ling:
Gymnastikens allmänna grunder (1834)

Ove Hagelin:
Kinetic jottings: Rare and curious books in the library of the old Royal Central Institute of Gymnastics. An illustrated and annotated catalogue (1995).

(Lärda och rikt illustrerade nedslag i bokhistorien, i *Kungl. gymnastiska centralinstitutets rika bibliotek...*)

Per-Olof Åstrand,
Karen Rodahl, Hans A Dahl: *Textbook of Work Physiology: Physiological Bases of Exercise* (2003).

Bokbålet som gick upp i rök

Protester mot ”bokbränning” i Backe i Jämtland dundrade ut över landet. De mest upprörda rösterna tillhörde en förening som ville ta över driften. Kommunen har nu beslutat att inte lägga ut verksamheten till upphandling.

AV ÅSA EKSTRÖM

IDAG STÅR FJÄLLSJÖ kyrka i den gamla kyrkbyn Backe. 1974 beslutade riksdagen om att införa en kommunreform i hela landet som bla innebar att Fjällsjö socken fick ingå i Strömsunds kommun. Något som ett fåtal kommuninvånare fortfarande minns som en oförrätt. Fjällsjö fick dessutom byta län, från Ångermanland till Jämtlands län. Något som än i dag skaver och möjligen kan vara en förklaring till upprörda känslor och lokalpatriotism när någonting händer på bygden. Bland annat skriver Hans O Alfredsson, som presenterar sig som fd journalist, skribent på SvD samt ångermanlänning, i ett mejl till undertecknad att han har en känsla av att ”*det är mer än ett fåtal som har kritiska åsikter om kommunreformen och Strömsunds stor kommun. Sanningen är nog snarare att det är svårt att hitta någon i Backe (eller hela gamla Fjällsjö kommun) som vill kalla sej jämte eller ens räkna sej till Jämtland.*”

Riksmedia basunerade i slutet av februari ut ”nyheten” om bokbål i samband med gallring på filialbiblioteket i Backe. Utan att på något sätt förringa glesbygdspromatiken är det kanske ingen överdrift att slå fast att fem bibliotek i en glesbygdskommun med 12 000 invånare ändå är en hyfsat bra service. Huvudbiblioteket finns i centralorten Strömsund men det finns även fyra filialbibliotek: Backe, Hoting, Gäddede och Hammerdal. Backe med omland har ca 880 invånare. Biblioteket i Backe är ett integrerat skolbibliotek. Av besparingsskäl får biblioteket minskade lokalytor – en tredjedel av ytan försvinner – vilket föranlett en större gallring ur magasinen, försäljning av utrangrade böcker samt till slut sopsortering; cirka tjugo sopsäckar som bland annat innehåller trasiga böcker, boktitlar som stått orörda i magasinen under åtskilliga

års tid samt biblioteksrelaterat arbetsmaterial som gallrats ut. Bibliotekschefen Britt-Inger Roos har valt att rädda det lilla folkbiblioteket i Backe genom att skära ner på hyreskostnaderna.

– Det är det minst smärtsamma sättet att spara på, säger Britt-Inger Roos som inte vill minska på inköp eller programverksamhet.

I gallringen är det böcker som stått all-

deles för länge och varmt hyllan som har plockats ur, exempelvis inaktuella fackböcker som *Lär dig allt om din skrivmaskin*. Det är mestadels vuxenlitteratur som stått magasinerade som plockats bort och flera av böckerna finns i dubbla exemplar, hävdar bibliotekschefen.

– Böcker och tidskrifter som varit hela och haft något som helst värde har vi naturligtvis lagt ut till försäljning. Tre för tio kronor, har parollen varit. Resten har åkt ned i sopsäckar som även innehåller gammalt arbetsmaterial, trasiga pärmar och annat skräp, berättar Britt-Inger Roos som betonar att en professionell bedömning har gjorts.

– Vi är ju inga vandaler som springer mellan hyllorna.

Det är här åsikterna går isär. Gunnar Bergström, ”som aldrig bränt en bok och inte heller kommer att göra det, om inte någon håller på att frysa ihjäl och bara böcker finns till bränsle”, är innerligt förbannad över bibliotekets gallringsmetoder. Han driver ett handpappersbruk i Backe men betonar att han aldrig använt bokmassa i jobbet, utan enbart bomulls- och linnetrasor. Visserligen köpte Gunnar Bergström utgallrade böcker för drygt 1 000 kronor men skulle ha köpt fler böcker om han vetat att biblioteket slänger hela fina böcker som han menar **inte** varit ute till försäljning.

– Varför kunde jag och de andra inte få ta hand om sopsäckarna? undrar han.

– Eller så kunde ju böckerna skänkas till servicehus eller skolan, menar Gunnar Bergström som även erbjudit sig att stämpla böckerna och frakta bort det, som han menar, är underbara dyrgripar.

En del av pengarna som Gunnar Bergström lade ut på köp av utgallrade böcker har han fått tillbaka eftersom föreningen Fjällsjö Framtid köpt en del böcker av honom. De mest högljudda protesterna mot att biblioteket gallrar och bränner böcker kommer just från Fjällsjö Framtid – en utvecklingsgrupp som i november förra året meddelade att de ville ta över driften av biblioteket eftersom de då samtidigt kunde rädda en lokal, det gamla matbespishuset, som man vill bevara och förvandla till kulturhus. Dit vill man även flytta folkbiblioteket och även ta över driften av biblioteket. Föreningen, där Gunnar Bergströms dotter Linnea Bergström är anställd, jobbar för att hela Sverige ska leva och satsar allt sitt krut på utvecklingen av Backe. Gunnar Bergström menar att det går att undvika bokbål om man bara har viljan, är kompetent och omdömesgill nog att se medborgarnas egendom som något man inte ska förslösa. Gunnar Bergström om någon borde veta eftersom han i princip är upp vuxen i ett bibliotek. Hans pappa var polis i Junsele men även biblioteksansvarig i Backe. På den tiden var

”Där låg Isaac Singer, en judisk författare, den hade tysarna också eldat upp.”

Gunnar Bergström kommenterar ”Backefejden” i Kulturnytt.

”fjärdingsman”, som det då hette, kommunanställd.

– Pappa skulle rotera i sin grav om han visste att biblioteket slängde böcker, titlar av Twain och Singer. Så gör man bara inte.

Men bibliotek har väl alltid gallrat och slängt sina sopor?

– Jo, men idag tycks man inte ha samma känsla för böcker. Förr i tiden hade man minsann bokhyllor ända upp till taket, fulla med böcker. Inte som idag med mindre glesa hyllor utplacerade mitt på golvet!

När BBL påpekar att det kanske finns en poäng med en mer tillgänglig bokplacering, framför allt med tanke på barnen och de som sitter i rullstol, så avfärdas det.

– Barn idag är bara intresserade av att stirra på sina skärmar. De läser ju inte ens böcker, konstaterar Gunnar Bergström.

Att böckerna inte skänks bort hänvisas till likställighetsprincipen. Kommuner får inte särbehandla vissa invånare framför andra, menar kommunchefen Anders Andersson.

– Rent principiellt har vi som policy att inte ge bort det som vi per definition bedömt som sopor. Vi kommer att fortsätta gallra och sälja utrangerade böcker och sen destruera de som blivit över. Återvinning som ger ny energi. Bibliotek gallrar, säljer ut och slänger men det är inte fråga om något bokbål av böcker med ett visst innehåll, säger kommunchefen.

Det tråkigaste med alla svarta rubriker om bokbränning är att vår yrkeskompetens ifrågasätts, säger bibliotekschefen Britt-Inger Roos.

– Vi ska inte alls skänka dessa gamla böcker till skolor eller servicehus. Varför ska just de få gamla, trasiga och bortglömda boktitlar? Våra gamla och unga ska ha böcker som stimulerar och lockar till läslust, anser Britt-Inger Roos som även menar att bibliofiler kanske inte är de mest lämpade att driva bibliotek.

– Vår uppgift är att dela med oss av böckerna, inte att samla och lägga på hög till varje pris. Digitalisering, kulturarvslyft och bibliotekets framtida roll är sådant vi vill fokusera på, säger Britt-Inger Roos som vill att Backe ska ha ett fint bibliotek som är angeläget för alla.

Men skulle det inte vara möjligt för kommunen att skriva ett avtal med Gunnar Bergström eller föreningen Fjällsjö Framtid om att ta hand om avfallet? Jörgen Pettersson är förvaltningschef i Strömsund och den som ansvarar för renhållningen i kommunen.

– Rent hypotetiskt är det möjligt om det finns en önskan. Det gäller väl bara att inse att det är förknippat med en regelrätt upphandling med allt vad det innebär.

Jörgen Pettersson understryker att avfall är en komplicerad sak. Dels ska den som slänger skräp garanteras att avfallet inte åker ut på marknaden igen, dels kostar

Bibliotekschef Britt-Inger Roos nere i magasinet.

sophantering.

– Men vill man så kan man på Strömsunds avfallsstation lämna sopor eller saker som man tror kan vara till nytta för någon annan, på vår återanvändningsgård. Men för att ta hand om böcker krävs varma rum som skyddar mot fukt och väta.

Jörgen Pettersson vill inte ta ställning i ”Backefejden” men påpekar stillsamt att han har förståelse för att tid är pengar.

– Dessutom är det ju ändå inte originalmanus i ett enda exemplar som slängs, säger han samtidigt för att i nästa andetag komma in på demokratins ibland orättvisa beslutsvägar.

Den politiska majoriteten i Backe består av S och V. Under ett extrainkallat möte i mitten av mars beslutade en enig barn-, kultur- och utbildningsnämnd att kommunen även fortsättningsvis ska driva biblioteket. Samtidigt underströk nämndens ordförande (S) Lena Johansson vikten av att samverka med föreningar som Fjällsjö Framtid för att få bättre biblioteksservice.

– Det här är ett väldigt bra beslut där vi kan ha kvar en sammanhållen biblioteksverksamhet som gör att våra olika bibliotek kan samarbeta på ett bra sätt. Vi kan fortsätta jobba mot våra gemensamma mål och samordningen av personal underlättas. Våra bibliotek är mycket värdefulla, inte minst för barn och ungdomar i kommunen, säger Lena Johansson (S).

För den som vill följa utvecklingen i Backe finns bland annat en öppen Facebook-grupp, Fjällsjö Framtid. Det finns även en sluten grupp: Fjällsjö har ingen framtid. ■

VEM ÄR...

MARTIN ENGMAN,

som sedan början av mars i år är ny samhällspolitisk sekreterare på Svensk Biblioteksförning.

Ålder:
– 43 år.

Berätta lite om din (yrkes-)bakgrund:

– Jag har mest arbetat som statstjänsteman: huvudsekreterare i offentlig utredning och åtta år på Riksrevisionen som pressekreterare, internationell handläggare och revisionsdirektör. Jag har också arbetat som pressekreterare och politiskt sakkunnig på justitiedepartementet och i Europaparlamentet.

Du har under ett år vikarierat som jurist på föreningen. Innan dess, var fanns du då?

– Innan Svensk Biblioteksförning arbetade jag som seniorkonsult på en kommunikations- och PR-byrå. Där hjälpte jag kunder att förstå och delta i politiska processer i Sverige och EU, förebygga och hantera kriser, öka medvetenheten om nyttan av kommunikativt ledarskap, budskapsträning, och att bli bättre på mediehantering. Jag sysslade också med opinionsbildning och utredningar.

Från privat näringsliv och konsult till den ideella organisationens speciella förutsättningar – hur tänker du kring det?

– Genom hela mitt vuxna liv har jag på fritiden varit ideellt organiserad i föreningsliv. Mitt engagemang har fått utlopp både som gräsrot och medlem med förtroendeuppdrag. Därför har jag stor förståelse för de som lägger ner tid och kraft på frivilligarbete och en väldig respekt för den demokratiska organisationens liv. Under mitt korta inlägg i näringslivet hjälpte jag organisationer, myndigheter och företag. Min erfarenhet är att även om de här organisationerna har olika uppdragsgivare, har de också likheter.

Beskriv dig själv med tre ord:

– Engagerad, solidarisk och nyfiken.

När du inte jobbar – vad gör du då?

– Jag gillar att umgås med släkt och vänner, friluftsliv och fjällvandring, och att träna yoga, cykling och längdskidåkning. Så ofta jag kommer åt tar jag del av kultur i olika former: museum, konst, dans, teater, konsert, opera och musikal.

Hur ser ditt eget förhållande till bibliotek ut?

– Bibliotek har alltid funnits där och deras kunniga och hängivna personal har inspirerat och utmanat mig: Från bokbussen varje vecka som barn, via skolbiblioteken och folkbiblioteken till universitetsbiblioteken i Stockholm och Glasgow. Biblioteksrummen och deras innehåll har stundtals fungerat som en tillflyktsort och stöttepelare.

Förväntningar på ditt nya jobb?

– Tjänsten som samhällspolitisk

FOTO: STEFAN ENGSTRÖM

sekreterare är nyinrättad och jag hoppas att förstärkningen av politisk bevakning och påverkan ger biblioteksvärlden bättre förutsättningar att bilda opinion för bibliotekens sak. Det ska bli spännande att utforma den nya tjänsten och fylla den med innehåll. Dessutom är jag öppen för synpunkter på vilka uppgifter som bör ingå.

Vilka konkreta frågor ska du ta tag i härnäst?

– Nu gäller det att se till att den nya bibliotekslagen innebär ett stort kliv framåt för biblioteksväsendet. Vi ska också följa regeringens arbete med Litteraturutredningens förslag så att Sverige får en positiv utveckling när det gäller läsfrämjande och allas möjlighet till bättre läsförståelse. På lite längre sikt måste vi säkerställa att biblioteken får tillgång till medier i alla format – jag tänker särskilt på folkbibliotekens tillgång till e-böcker utan begränsningar i tid eller omfattning.

Senast lästa bok?

– *Finlands historia. Linjer, strukturer, vändpunkter* av Henrik Meinander.

Tre saker du helst vill slippa:

– Liknöjdhet, korruption och hat.

HZ

WagnerGUIDE - vägvisare i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

Vi gör pojkar av män.

Bli Barnrättskämpe och arbeta för att miljontals barn får en bättre morgondag, bland annat genom att hjälpa barnsoldater tillbaka till ett normalt liv. Besök oss på www.raddabarnen.se och bli månadsgivare idag.

Rädda Barnen

Revolutionerande återlämningsystem för mindre bibliotek

P.V. SUPA

Huvudkontor

P. V. Supa Sweden AB

Jungmansgatan 16 A • 531 40 LIDKÖPING
Tel. 0510-608 00 • Fax. 0510-205 60

Försäljningsansvarig

Erling Magnusson

Mobil. 070-567 29 33

www.pv-supase • e-post: info@pv-supase

Rapport från ett födelsedagskalas med pirater

En rungande succé! Så beskriver samtliga bibliotek i Norrbotten sitt gemensamma födelsedagsfirande i januari 2013. Vad var det då som fick barnen att ta med sig sina vuxna till biblioteken?

AV ÅSA WILLÉN

BIBLIOTEKSPERSONALEN VITTNAR OM barn och vuxna som kommit utklädda till pirater och lekt med liv och lust med allt som man ställt i ordning. Skattjakter, gå på plankan, jaga förrymda skeppsråttor, åka sjörövarflotte, det har inte varit någon hejd på fantasin och kreativiteten när det gäller att hitta på aktiviteter. Biblioteket i Kalix hade nästan tio gånger fler besökare den 13 januari i år jämfört med samma dag föregående år. En fyr- fem- eller sexfaldig ökning rapporterade många andra bibliotek för samma dag. Slår man ihop besöksantalet på de 14 bibliotek (av totalt 46) som har besöksräknare ser man en ökning med drygt 10 500 personer i januari 2013 jämfört med januari 2012. Även vår gemensamma barnsajt Polarbiblo.se har ökat sina besökare med 50 % under de sista två veckorna i januari.

Vad var det då som fick barnen att ta med sig sina vuxna till biblioteken? Jo, de hade blivit inbjudna till ett födelsedagskalas med pirattema. Bibliotek och bokbussar hade delat ut inbjudningskort till alla barn de kommit i kontakt med från december och fram till kalasdagen den 13 januari. Toppa det med en gemensam annonsering i länets dagstidningar och man kan vara ganska säker på att budskapet når ut till de allra flesta.

Norrbottningarna verkar uppenbarligen ha börjat tycka att biblioteket är ett kul ställe där det händer saker. Måhända var det så enkelt som att de blev erbjudna ett tillfälle att göra något roligt med sina barn och barnbarn utan kostnad under en månad när många ekonomi är hårt ansträngd.

Så om vi klär ut oss till pirater kommer folk till biblioteket? Nej, så enkelt är det givetvis inte. Födelsedags-

FOTO: BIRGITTA MARKUSSON

Johan Söderberg med dotter Hedda på piratkalas i Piteå stadsbibliotek.

kalaset är kulmen på det mångåriga marknadsföringsarbete, som tog sin början redan 2005 och som senare blev känt under rubriken Maracas. Då fick länets 14 bibliotekschefer fundera på vilken som var den viktigaste frågan att samarbeta kring. Svaret blev marknadsföring och bemötande.

Senare föddes idén om att biblioteken skulle fördjupa

sitt samarbete ytterligare. Hur ger vi bättre service till Norrbottningarna, och förbättrar samtidigt nyttjandet av våra böcker och medier? Svaret blev att gå ihop till ett enda bibliotek – Biblioteken i Norrbotten. Vägen dit gick genom ett projekt som döptes till Bibliotek 2013. En arbetsgrupp tillsattes hösten 2011 för att arbeta med kommunikation och marknadsföring, och en annan som skulle jobba med idéer och förslag kring Födelsedagskalaset.

Rent konkret har arbetsgången varit sådan att barnbibliotekspersonal träffas på ett årligt återkommande länsmöte i mars, och då beslutar om tema för höstens barnboksveckor samt vad vi kallat "minsta gemensamma nämnare". Det innebär vilka aktiviteter som ska finnas på alla bibliotek, stora som små. Utöver det är biblioteken fria att göra firandet hur stort som helst. Sedan får arbetsgruppen, som består av representanter från fyra till fem bibliotek, mandat att besluta om hur det gemensamma marknadsföringsmaterialet ska se ut, sköta kontakterna med kommunikationsbyrå och tryckeriet, göra beställningar och betala fakturor med de pengar som kampanjen blivit tilldelad. För den som sitter i arbetsgruppen det året innebär detta förstås ett stort merarbete, och de egna sysslorna på det lokala biblioteket blir ofta lidande. Men övrig barnbibliotekspersonal får snarare tid över att göra kampanjen så lyckad som möjligt på sina bibliotek. Ingen sitter och snickrar på hemgjorda affischer, ingen behöver göra annonser eller kontakta pressen, det sköter arbetsgruppen. Fördelarna med detta arbetssätt är många. Tillsammans är vi starka, vi får ut mer för pengarna när vi lägger dem i en gemensam pott. Vi delar med oss av idéer och material inom länet, vilket ytterligare förhöjer kreativiteten och arbetsbesparingen.

Vårt kvitto på detta är att besöksantalet har ökat, och så även mängden artiklar i dagspress och inslag i tv om våra aktiviteter. Dessutom garanterar vi att alla barn i Norrbotten får ta del av ett kulturutbud med hög kvalitet, som ovanpå allt annat är gratis för dem. Det anser vi är ett ansvarsfullt förvaltande av skattepengar.

När det gäller att bestämma vilket tema vi ska arbeta med har vi försökt att hålla ett finger i luften och känna efter vad som är på gång just nu. Inför årets Födelsedagskalaset lät vi idéerna flöda fritt kring att bibliotek-

Personalen i Tornedalens bibliotek, Övertorneå tog pirattemat på allvar. T v Anna-Karin Luttu, barn- och ungdomsbibliotekarie, t h Margit Pettersson, biblioteksansvarig.

en är en skattkista, och att nyckeln till skattkistan är bibliotekskortet. Det hela mynnade ut i "pirater", som verkligen utmanar fantasin och är spännande för både barn och vuxna.

Något vi hela tiden har lagt oss vinn om är att kunna hålla vad vi lovar i vår marknadsföring. Inget barn ska bli besviken eller känna sig lurad och därför är det förstås viktigt att all personal är med på tåget, inte bara de som vanligtvis jobbar med barn. Under barnboksveckorna (i år under Födelsedagskalaset) pyntas både bibliotek och personal, och alla är överens om att nu är det barnens fest. Visst kan en del äldre besökare rynka på näsan åt att det leks och stöjas runt omkring dem, men generellt blir även vuxna lite glada av att möta en älva eller trollkarl i informationen, eller en pirat för den delen. Därför är det också viktigt att alla bibliotek håller sig till vad vi kommit överens om beträffande "minsta gemensamma nämnare" som jag talade om ovan. Lovar vi fest så är det fest vi ska leverera, vilket vi gjorde i år. Och det har vi tänkt fortsätta med. ■

Artikelförfattaren är barnbibliotekarie vid Piteå stadsbibliotek samt kommunikationsansvarig för Biblioteken i Norrbotten.

NU NÄR JAG lämnat biblioteksvärlden för att ägna mig åt sjukvårdshistoria, kan jag inte undgå att fundera över det och göra jämförelser med sjuksköterskans yrkesprofession och yrkesidentitet. Jag skräms då över att alla jämförelser med bibliotekarieprofessionen, utfaller till den senares nackdel. Varför?

Jag vet att biblioteksarbetet är under stor förändring.

Ska vi vara IT-strateger, eller läsfrämjande bokambassadörer, eller båda delarna? Jag tror att det råder stor oro och osäkerhet inom kåren om framtiden och vägvalet. Ett yrke som i århundraden ägnat sig åt böcker och tryckta skrifter står nu inför den digitala revolutionen, villrådig och utan stöd från sina chefer. Hos många inom kåren finns ett motstånd mot och rädsla för att släppa boken som arbetsmaterial. Vi är splittrade, och det bådar inte gott.

Jag trodde den dåliga yrkesstoltheten berodde på att biblioteksprofessionen var så kvinnligt dominerad, och därför låglönad, men en jämförelse med sjuksköterskeyrket säger att så inte är fallet. Tvärtom, sjuksköterskor är en ännu större enkönad

yrkesgrupp och har en stark yrkesidentitet och går ofta ut i strejk för att utmana arbetsgivaren. Utvecklingen har där gått fort, sedan 1960-talet har den exploderat. Inom omvårdnadsforskning har det producerats över 500 avhandlingar de senaste fyrtio åren. Jämför med hur många som skrivits inom informations- och biblioteksvetenskap!

Vår yrkeskår hade mycket länge, med statligt stöd, folkbildande ambitioner, och stod starkt lierade med lärare och folkbildare inom tex ABF. Idag förefaller situationen vara en helt annan. Biblioteken har i offentlighetens ögon möjligen en väl motiverad uppgift inom utbildningsväsendet, åtminstone högskolebiblioteken. Men vrånbilden av en bibliotekarie som

en person som bara ställer upp böcker i en hylla, och därför kan ersättas med en bokrobot, finns tyvärr kvar, inte minst hos våra politiker. Varför?

Är vi dåliga på att kommunicera våra kunskaper? Varför är vi så usla på fackligt arbete? Bibliotekariekåren har blivit den tysta och marginaliserade yrkesgruppen. Ytterst sällan vågar någon bibliotekarie stå upp för att debattera. Med få undantag. Det känns som en dödgrävtaktik, som kan bli katastrofal i framtiden.

Kampanjen Library Lovers tex gav väl inte så värst mycket utdelning? Sjuksköterskor går nu sturskt ut och kräver 25 000 kronor i begynnelselönen, och många får också det när de börjar arbeta. När jag såg de Röda kors-sjuksköterskor som hade examensceremoni i Gustav Vasa kyrka i Stockholm fick jag känna av den enorma gåpåaranda och yrkesstolthet man där kände. Det var rörande, men också uppfriskande. De är stolta över sitt yrke och de vågar ställa krav.

Kanske är det rättvisare att jämföra med läraryrket, som också hamnat i en kris. På 1930- och 40-talen hade både lärare och bibliotekarier hög status. Så är det inte längre. Jag tror inte det är hårdare tag och betygskrav som hjälper. En ny syn på att humanism, historia, och skönlitteratur är livsviktiga inslag i bildningsprocessen är däremot nödvändig. Det måste vi kunna kommunicera till våra politiker, annars står vi inför stora problem. Vi behöver bara gå till vårt grannland Finland, där akademiker har en högre status än i Sverige för att se att det är möjligt.

Min lärare på BHS, Lill Andrén, kallade vår yrkesgrupp "mänskenshumanister". Det kanske håller på att förändras med den tekniska IT-revolutionen? Men jag tror fortfarande på att folkbiblioteken, när det gäller arbetet med skönlitteratur, skulle kunna vara en *själens omvårdare*. Men vi måste kunna motivera för våra politiker varför vi är nödvändiga och behövs. Annars kommer yrket i framtiden att utkonkurreras av andra, mer högröstade yrkesgrupper, och, kanske i värsta fall, därmed bortrationaliseras. ■

Mats Myrstener arbetar idag som projektarkivarie vid Röda korsets högskola i Stockholm.

Syriens folk är i akut behov av mat, vatten och sjukvård. Vi är på plats för att rädda liv och vi behöver din hjälp.

Ge din gåva på redcross.se

NORGE

Oslos nya huvudbibliotek

Nu är det klubbat! I mars beslutade Oslo bystyre med 55 röster mot 4 att bygga det nya huvudbiblioteket, "Nye Deichman", för ca 2,6 miljarder nkr. Det nya biblioteket bygger på förslaget "Diagonale" som vann arkitekttävlingen 2008/2009. Det fysiska publika biblioteket ska bestå av fem plan och ett källarplan. Hur dessa disponeras ger en bild av den kommande tänkta verksamheten som är planerad så här:

Källarplanet har, förutom bokmagasin, rum för arrangemang, debatter, kurser och filmvisningar. "Torget" på plan ett är ingång till Deichmanske biblioteket och kulturstaden Oslo, en mötesplats och orienteringspunkt med restaurang, kafé och kulturinformation. Plan två innehåller skönlitteratur för vuxna och barn, kafé, uteservering och områden speciellt utformade för barn. Plan tre ska innehålla nya medier, ny teknik och en digital verkstad tillgänglig för alla som vill skapa eller dela med sig av egna idéer. Film, dataspel, musik, tecknade serier och populärkultur ska finnas här. På plan fyra står kunskapen i fokus med experimentmöjligheter "för att i praktiken kunna utforska ny kunskap". Här finns också kurs- och grupprum. Plan 5 är den tysta zonen i biblioteket, dvs läsesalar och rum för koncentration. Här finns också fackböcker och den ursprungliga Deichmanska samlingen samt släktforskning.

Allt ska byggas miljövänligt och i ny miljöteknik med optimal energieffektivisering (passivhusnivå).

Redan nu är Deichmanske biblioteket den mest besökta kulturinstitutionen i Oslo med en halv miljon besök årligen. Nu förväntar man sig två miljoner besökare per år.

(www.deichmanske-bibliotek.oslo.kommune.no m.fl.)

PAKISTAN

Böcker ger hopp

I Pakistan växer en hel generation upp i klorna på religiös extremism, och framtiden är inte ljus. Men det finns de som försöker göra skillnad och väcka hopp. Efter att ha arbetat 35 år för UN World Food Program reste Saeed Malik hem till sitt födelseland Pakistan och förskräcktes då av den usla undervisningen. Skolorna hade inte bibliotek och de få böcker som fanns var inlåsta. Det enda som fanns att läsa var religiösa pamfletter. Rektorer och lärare vid skolor som han kontaktade i Islamabad omgivningar önskade att deras elever fick tillgång till böcker, och så startade han Bright Star Mobile Library. Finansieringshjälp fick han genom sina tidigare kontakter. Två fordon, som tidigare använts som ambulanser i Afghanistan, tjänar som bokbussar. Saeed Malik lyckades få böcker från Pakistans nationalbibliotek, Asia Foundation och San Francisco Public Library. Nu nås inledningsvis 3 000 barn i tio skolor. Verksamheten planeras växa till det dubbla på några månader med hjälp av donationer och volontärer som samarbetar med lärarna.

(http://brightstarlibrary.com m.fl.)

TYSKLAND

Ungdomsbibliotek viktiga

Vad är ett idealbibliotek för 12–19 åringar? Biblioteksforskaren professor Kerstin Keller-Loibl ger en bild av ungas önskebibliotek. I sin forskningsrapport, "Das Image von Bibliotheken bei Jugendliche", ger hon konkreta förslag på hur ungdomarnas bibliotek kan förbättras. Förslagen bygger delvis på tonåringars uppfattning av bibliotek, deras förväntningar och önskemål, som de kom till uttryck i det sociala nätverket "Schülervz", där nästan 1 500 deltog. Parallellt hölls 30 gruppintervjuer med fler än 100 tonåringar i skolor och fritidsgårdar. Materialet analyserades och mynnade ut i

konkreta rekommendationer till bibliotek. Inte överraskande vill tonåringar ha bibliotek som relaterar till vad som är aktuellt i deras värld och till deras fritidsintressen. Böcker är bara en del av vad man förväntar sig av ett önskebibliotek. Dessutom önskar man sig filmer, musik, spel etc., allt ska vara ungdomsorienterat, rikligt och up to date. Den fysiska lokalen är viktig – den ska vara modern och bekväm. Det ska finnas sköna platser och man ska kunna äta och dricka, men inte vid vanliga bord och stolar. Bekväma soffor och sittsäckar ("gärna en hammock") är det som önskas. Framför allt får ungdomsbiblioteket inte påminna om skolan eller vara lik andra lokaler i biblioteket. Man vill ha en "mysig" plats för sig och sina vänner.

Hur ungdomar uppfattar biblioteket präglar dem resten av livet, menar Kerstin Keller-Loibl. När en negativ bild väl fått fäste är det svårt att korrigera den. Många bibliotek förlorar sina låntagare i övergången från barn till vuxen. Det är alltså extra viktigt att biblioteken stimulerar tonåringarna att använda biblioteket på många sätt. (BuB Forum Bibliothek und Information 2013:2)

USA

Så för framtiden

Bibliotek har mycket att erbjuda, men är dåliga på att tala om vad de har. Hur ska man nå nya låntagare och behålla dem? Försöken är många. Ett annorlunda, långsiktigt PR-arbete står ett folkbibliotek i Basalt, Colorado, för. Så här går det till: Med ett lånekort kan man få ut en påse frön samtidigt som man lånar böcker. Sätt fröna, odla och skörda bär eller grönsaker. Tag sedan nya frön från det största och bästa exemplaret och lämna dem till biblioteket, som sedan ger dem vidare till andra låntagare. Dessa får i sin tur så fröna och när plantorna vuxit upp och skördats ska de nya fröna lämnas till biblioteket, som ger dem till andra som får så och skörda, och så småningom lämna fröer som andra får låna osv. (www.americanlibrariesmagazine.org)

Användarundervisningens möjligheter och utmaningar

Bibliotekarierna är övertygade om studenternas behov av användarundervisning i informationskompetens men studenterna är ointresserade.

IT-KOMPETENS ÄR INTE detsamma som informationskompetens och studenter tror att de kan mer än vad de faktiskt kan.

Det konstateras i Johannes Berntssons Masteruppsats *"Vi vill ju så gärna hjälpa dom". Problem och möjligheter med användarundervisning vid ett universitetsbibliotek.*

Berntsson vill framförallt utforska hur bibliotekarierna ser på den undervisning som blivit en väsentlig del av bibliotekariernas yrkesroll. Samtidigt är det inte givet hur undervisningen ska läggas upp eller att studenterna ens är intresserade.

Det handlar i stort om en yrkesroll som har förändrats. Författaren citerar bland annat Jan Nolins "Pedagogiskt arbete i teori och praktik" om hur universitets- och högskolebibliotekarierna blivit mer informationspraktiker än kunskapspraktiker. Denna förändring har självklart koppling till att vetenskapligt material publiceras digitalt vilket innebär att bibliotekariernas relation till forskarna försvagats. Samtidigt har relationen till studenterna blivit starkare, i den bemärkelsen att det är den gruppen som biblioteken satsar på och anpassar sig till.

Studenter har andra och mindre avancerade behov än vad forskarna har. En omfattande användarutbildning blir därför ett slags kompensatorisk strategi för bibliotek som har att tampas med krympande ekonomi. Fakulteternas vilja att betala för biblioteken krymper i takt med att forskarna i mindre utsträckning använder biblioteken.

Då studenterna blivit viktigare för biblioteken gäller det att göra studenterna mer medvetna om den nytta de kan ha av biblioteken.

Johannes Berntsson som under drygt två år arbetat "på tre olika delar av ett universitetsbibliotek" har slagits av hur lite studenter använder de resurser som biblioteket erbjuder.

Han vill därför undersöka hur universitetsbibliotek arbetar med användarundervisning och hur undervisande bibliotekarier förhåller sig till undervisningen, det som "framförallt handlar om att förmedla förståelse för en informationssökningsprocess".

Som teoretisk grund utgår han från Christine Bruce

och Carol C. Kuhlthaus och deras teorier om informationskompetens respektive bibliotekarieroller och informationssökningsprocessen.

Metoden han har valt är kvalitativa intervjuer med fem bibliotekarier vid bibliotek med olika ämnesinriktningar (biomedicin, naturvetenskap, pedagogik, psykologi och ekonomi).

Att de "bara" är fem och verksamma inom samma universitet kan sägas uppvägas av att de arbetar med inriktning mot fem olika forskningsområden, vilket innebär skilda erfarenheter av och förutsättningar för kontakten med studenterna. Hur undervisningen läggs upp varierar. Gemensamt för de fem bibliotekarierna är att ingen har formell pedagogisk examen.

De beskriver alla "ett intresse för pedagogik" och skulle vilja förkovra sig för att utveckla sin undervisning. Intressant i sammanhanget är att de fem bibliotekarierna har olika definitioner av begreppet "informationskompetens".

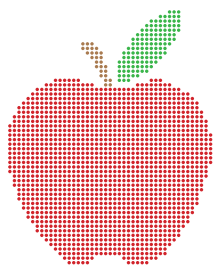
Ett stort problem, enligt flera av informanterna, är att studenterna är ointresserade av användarundervisning, vilket kan visa sig i att få eller ingen av studenterna dyker upp, annat än när det är obligatoriskt. Berntssons tolkning av intervjuerna är att bibliotekarier "inte är en självklar del av studenternas utbildning". Enligt en av bibliotekarierna är det irrelevant för studenterna att kalla användarutbildning för utveckling i informationskompetens, "det skiter de fullständigt i".

Bibliotekarierna tvivlar dock inte på studenternas behov av "god användarundervisning i informationskompetens", medan studenterna alltså "tror att de kan mer än de faktiskt kan".

En av bibliotekarierna, med tolv års erfarenhet av undervisning, fastslår att studenterna inte blivit bättre och mer informationskompetenta. Istället kan man tala om ett obefogat stort självförtroende där studenterna förväxlar sin IT-vana med informationskompetens.

Uppsatsens titel är vald för att understryka bibliotekariernas engagemang i studenterna, samtidigt som Berntsson ser behov av konkretion; "den stora frågan är vad bibliotekarierna faktiskt ska hjälpa studenterna med".

En av hans slutsatser är att den personliga prägeln på undervisningen är påtaglig och att den därmed är ►►

Johannes Berntsson:
"Vi vill ju så gärna hjälpa dom": Problem och möjligheter med användarundervisning vid ett Universitetsbibliotek.

MASTERUPPSATS, BIBLIOTEKS-
 OCH INFORMATIONSVETENSKAP.
 INSTITUTIONEN FÖR ABM, UPPSALA
 UNIVERSITET, 2012.

Richard Ohlsson

Att läsa eller inte läsa?: om skönlitteratur, kvalitet och kanon

BTJ FÖRLAG, 2012

I en undersökning som ännu inte är publicerad konstaterar forskaren Magnus Persson i Malmö att bibliotek och bibliotekarier inte har någon genomtänkt syn på skönlitteratur. Inte om man ska se till intervjuer

och styrdokument. Man gör mycket – och bra – men det genomtänkta saknas.

Av denna anledning är det extra roligt att läsa gymnasiebibliotekarien Richard Ohlssons alldeles utmärkta genomgång av termen skönlitteratur, av kvalitetsbegrepp och kanondebatt. Han har en grundad, genom- men inte färdigtänkt syn på skönlitteraturens betydelse och roll. Jag, som också arbetat med frågan i flera år, håller definitivt inte alltid med, men hans argument är så grundade att jag helt enkelt får vässa mina egna argument – eller tänka om.

► alltför beroende av individuella förutsättningar.

Johannes Berntsson påpekar att det är viktigt med kunskap om exakt vad det är man bör fokusera på i undervisningen och att det behövs en tydligare struktur för undervisande bibliotekariers vidareutbildning som pedagoger.

Det är lätt att uppfatta det som både problematiskt och paradoxalt, att det verkar råda stor osäkerhet kring innebörd och utövning av något som på samma gång beskrivs som en väsentlig del av bibliotekariernas yrkesroll.

Men Berntsson beskriver också de möjligheter som finns, bland annat genom intensifierat och bättre planlagt samarbete med lärare på institutionerna. Ansvar för utvecklingen av användarundervisningen måste biblioteken och bibliotekarierna dela med institutionerna. Och för att få bättre och mer kompletta svar på frågan vad universitetsbibliotekarier ska hjälpa studenterna med, bör man också ta hjälp av just studenterna.

Grunden i boken är konstaterandet att vi alla får svårare och svårare att tillägna oss längre texter. Det gäller vana som ovana läsare och förklaringen torde finnas i vår alltmer splittrade mediavärld, som gynnar snabbt och kort på bekostnad av långt och långsamt. Skönlitteraturens betydelse minskar eftersom det är en långsam och lång sport. Samtidigt är den oöverträffad i sin förmåga att göra oss till människor.

Vad göra? Inte feiga ur, det är kontentan. Vi ska sluta med det enkla, det mest säljande och lättsmälta och i stället ägna oss åt det kvalitativa, det långsiktiga. Lättsålt? Inte alls, men det ingår i konceptet. Det mest utvecklande är inte sällan det som kräver en del.

Richard Ohlsson mesar inte heller när det gäller kvalitet, ett begrepp som de flesta skyggar för. Han reder ut, benar upp och ger en utmärkt översikt men framhåller att det finns en kvalitet som är så att säga oberoende av person. Kvalitetskriterierna brukar varje tid och samhälle vara ganska överens om, vad vi tycker om är en annan sak. Det är viktigt att igenkänna kvalitet, men det ska absolut inte utesluta läsning av lättare alster, för nöjes skull. Dessa kan vara ingångar – sällan utgångar.

Kanondebatten reds ut och här är jag inte helt överens med Ohlsson. Visst vill många avstå från en kanon för att man inte vågar stå för kvalitet. Min invändning är att det så ofta är Vita Döda Män som är kanon. I min egen finns minst lika högkvalitativa verk men skrivna av kvinnor. Ohlsson ser denna invändning, men menar att kanon så att säga över tid rättar till sig. Jag är mer tveksam.

Det mest sympatiska med denna bok är att Ohlsson, som är en bred läsare med djup förankring även i populärkultur, kan igenkänna vikten av god litteratur. Han, liksom många andra, ser fördelarna med att läsa. Dock hade jag gärna sett att han lite mer lyft fram litteraturen som en konstform med värde som sådan. Men denna skrandamärkning till trots vill jag bara gratulera oss läsare till en bra, lättsam och gedigen bok om ett ämne som kommer att präglade svenskt biblioteksväsende under lång tid.

MARIA EHRENBORG

Regionbibliotekarie i Halland

Anna Gunder

Garanterade författare: om bibliotekersättningen och den garanterade författarpennningen 1972–2010

AVDELNINGEN FÖR LITTERATURSOCIologi, UPPSALA UNIVERSITET, 2012

Med Anna Gunders vetenskapliga studie av bibliotekersättningen och den garanterade författarpennningen 1972–2010 har ett viktigt område inom svensk kulturpolitik blivit kartlagt. Författarnas villkor

i historisk och modern tid har sedan länge varit föremål för forskning inom litteratursociologin och utgör numera också ett eget profilområde ”Författarförsörjning och författaridentitet i Sverige, ca 1810–2010” vid Avdelningen för litteratursociologi i Uppsala. Gunders uppgift i föreliggande arbete är att belysa hur den moderna författarförsörjningen fungerat i praktiken genom det statliga svenska stödsystemet med syfte att främja den litterära kulturen. Arbetet överensstämmer väl med profilområdets syften och tillför dagens debatt en ingående och balanserad analys av ett minst sagt komplicerat system, som nu varit i bruk i snart ett halvsekel.

Bibliotekersättningen infördes 1954 och den garanterade författarpennningen trädde i kraft 1972 (numera kallad särskild författarpennning). Båda dessa stödsystem administreras av Sveriges författarfond. Författarfondens huvudsakliga uppgift är att fördela den statliga bibliotekersättningen, en slags kompensation för utnyttjandet av författarnas verk vid folk- och skolbibliotek, i form av dels individuell ersättning dels en stipendiefond. Författarpennningen är ett särskilt tillägg för att ge ekonomisk grundtrygghet motsvarande en halvtidslön och kan sökas en gång om året. År 2012 är beloppet 178 000 kronor, vilket är skattepliktigt samt pensions- och sjukpenninggrundande.

Bakgrunden till och framväxten av detta system har Li Bennich-Björkman analyserat i sin avhandling *Statsstödda samhällskritiker* från 1991. Författarfonden är ingen regelrätt statlig myndighet utan uppvisar enligt Bennich-Björkman tydliga korpo-

rativa drag. Huvudparterna i styrelsen för fonden är representanter för upphovsmännens organisationer. I förordningen från 1962 stadgas att styrelsen, förutom ordföranden, ska bestå av tretton ledamöter – ordförande och tre ledamöter utses av regeringen medan åtta ledamöter utses av Sveriges författarförbund, en representant hämtas från Föreningen svenska tecknare och en kommer från Svenska fotografers förbund.

Det politiska spelet bakom framväxten av detta system är emellertid inte huvuduppgiften för Gunder. Fokus i studien är att vetenskapligt pröva hur Författarfondens stödsystem har fungerat framförallt för de ”garanterade författarna” ekonomiskt och arbetsmässigt från 1972 och framåt. Det är ingen lätt uppgift att utreda vilka effekter de ekonomiska stöden har haft. Gunder försöker med ledning av de kvantitativa data hon samlat in om författarna besvara frågan om stödet varit till gagn för deras litterära utövande i ett längre perspektiv. Systemet var ju inte bara ett byråkratiskt sätt att lösa den långdragna frågan om ersättning till författarna när deras böcker lånades ut gratis på biblioteken. Minst lika viktigt var, i ett kulturpolitiskt perspektiv, att göra upphovsmännen mindre beroende av kortsiktiga kommersiella intressen – de modesta penningssummorna motsvarande en halvtidslön syftade till ostörd tid för skrivande.

Med hjälp av en omfattande statistik visar Gunder på effekterna av ersättningsarna för författarkollektivet som helhet i ett antal bilagor, figurer och tabeller. Allt detta är omsorgsfullt genomfört och utgör ett värdefullt underlag för fortsatt forskning – särskilt listan över de författare som uppburit garanterad författarpenning 1972–2011 kommer att bli användbar för framtida författarsociologisk forskning.

Låt oss sammanfatta några centrala resultat. Sedan 1972 har omkring 500 personer uppburit garanterad författarpenning. Under de senaste åren har 180 personer samtidigt varit i åtnjutande av stödet som kostar ca 27 miljoner per år – en blygsam summa jämförd med andra stöd inom kulturområdet. Författarna fortsätter att skriva och publicera sig även efter att de fått författarpenningen och man utkommer med minst en bok vartannat år. Utlå-

ningen av de ”garanterade författarna” vid folk- och skolbibliotek är god. Den garanterade författarpenningen tilldelas oftast författare som kommit långt i sin litterära karriär och tidigare fått andra stipendier från Författarfonden. Författarnas kvalitet prövas därmed successivt i den sk stipendietrappan, som fungerar som ett slags urvalsinstrument. Bedömningen av författarna genom olika stipendieansökningar påminner därmed om vetenskapssamhällets peer review. Gunder drar slutsatsen att den garanterade författarpenningen i stort sett är ett väl fungerande system som ger författarna möjlighet att bedriva ”fri litterär grundforskning”.

Gunder tillför sin analys flera andra aspekter som gör den intressant i ett litteraturvetenskapligt och kritiskt perspektiv. Hon jämför de statliga ersättningarna och stipendierna med andra typer av litterära pris – ett fält som både hon själv och Jerry Määttä utforskat i andra sammanhang. Vidare diskuterar Gunder litterär kanonisering och kan visa att den garanterade författarpenningen varit en ekonomisk grundplåt för två tredjedelar av de författare som omnämns i översiktsverket *Litteraturens historia i Sverige* (2009) av Olsson och Algulin, som omfattar perioden från 1965. Detta tolkar Gunder som ett bevis för att stödformen varit till nytta för en stor del av de mest framgångsrika och erkända författarna på den moderna svenska parnassen. Men inte bara detta exempel, utan flera andra resultat i studien utgör en lågmäld men bestämd invändning mot exempelvis Jan Guillous och Jan Myrdals svepande kritik av stödsystemet som administrerat av en klubb för inbördes beundran.

Gunder har på ett skickligt sätt kunnat belysa ett komplicerat maskineri på den

litterära scenen, som nog många på biblioteken inte tänker på när de sänder in den årliga statistiken till Sveriges författarfond. Hon har lagt fakta på bordet, men också glimtvis fått oss att fatta den ofta påvra ekonomiska situationen för de enskilda författarna bakom de modesta ersättningsarna. Istället för att ta extrajobb för sin försörjning har man tack vare Författarfondens utdelningar under kortare eller längre perioder kunnat få arbetsro. Eller som Johan Svedjedal skriver i förordet: ”Ett sätt att tolka statens månghundraåriga intresse för att utdela olika typer av stöd till författare är att den inser att samhället behöver en grupp kvalificerade författare – inte för att uttrycka maktens åsikter, utan tvärtom för att bidra till den kritiska självreflexion utan vilket ett samhälle stagnerar. Om marknaden inte klarar av att försörja den sortens skribenter måste andra insatser till.”

Dessa långsiktiga insatser kan jämföras med folkbibliotekens flörtande med marknaden i sina sk framtidsvisioner. Man kan fråga sig vart folkbibliotekens kulturpolitiska och folkbildande uppdrag tagit vägen. Gunder belyser med sin forskarintegritet hur en gren av den svenska kulturpolitiken har betydelse för en stor del av författarnas vardagliga ekonomiska villkor – fjärran från topplistorna över författare med miljoninkomster.

GUNNEL FURULAND

Bibliotekarie och fil. dr i litteraturvetenskap

biblioteksbladet.se
Läs oss också på webben!

VÄLJ
FAIRTRADE-
MÄRKT

NÄR DU
HANDLAR!

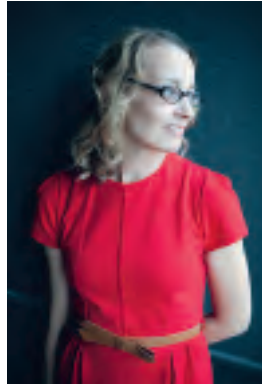
Välj Fairtrade-märkta produkter och skapa förutsättningar för odlare och anställda i utvecklingsländer att förbättra sina arbets- och levnadsvillkor.

Läs mer på fairtrade.se

FAIRTRADE

*Jag vet att du är duktig,
men på vad?*

DET HÄNDER OFTA att diskussioner om bibliotek och bibliotekens framtid avslutas med en uppmaning att gå ut och marknadsföra verksamheten. Vi ska förmedla en positiv bild av det moderna biblioteket och bibliotekariekompetensen. Problemet är vår osynlighet, menar man. Var inte rädda för att synas, får vi höra. Visa vad ni kan. Saken är ju den att folkbiblioteken redan har ett positivt rykte, är en samhällsinstitution med mycket högt förtroende hos allmänheten. Alla är överens om att vi är duktiga, även om de flesta har en ganska vag uppfattning om vad vi är duktiga på.

Vi ojar oss i förfäran när någon undrar varför man behöver fyra års akademisk utbildning för att stämpla böcker, men undrar emellanåt i smyg samma sak när de kvalificerade referensfrågorna uteblir och inköpen blir alltmer efterfrågestyrda. Vi ropar demokrati och yttrandefrihet men undviker ändå debatter och blir nervösa när vårt urval ifrågasätts.

Tänk om det inte alls är ödmjukhet som hindrar oss från att ta plats och med en hjältes övertygelse och mod rädda landet från en allvarlig läskris. Tänk om det är osäkerhet. Att arbeta läsfrämjande för vuxna har återigen blivit ett viktigt samhällsuppdrag. Det är inte längre endast en kulturfråga utan en demokratifråga. Nu pratar vi inte bara om riktade insatser till specifika grupper av lässvaga vuxna. Det gäller alla. Skönlitteraturen ska lyftas och det livslånga läsandet stimuleras brett men när fick vi den där utbildningen som berättar hur man gör och varför?

Vi försöker balansera mellan den närmast uppgivna lät-gå-mentaliteten att ge det som efterfrågas och den lite stränga kampen för den smala kvalitetslitteraturen medan vi i själva verket kanske borde välja en tredje väg, som inte sätter boken i fokus utan läsoplevelsen och läsarsamtalet. En gemensam litteratursyn saknas. I uppsatsen "Skönlitteraturens budbärare" (2011) konstaterar Annelie Lind att det arbete som utförs ofta saknar teoretisk grund och att bibliotekarierna i sitt läsfrämjande arbete för vuxna i så hög grad får förlita sig på sin egen privata läsning att gränsen mellan profession och privat tid suddas ut. Jobbet som "en livsstil". Känns det igen?

Vari ligger i så fall den specifika bibliotekariekompetensen? På vilket sätt kan vi hävda att vår yrkeskompetens skiljer sig från bokhandlarens, eller för den delen bokbloggarens eller vilken storläsares som helst utan B&I-examen? Bibliotekarier är duktiga, men på vad? Kanhända på att vara reflekterande praktiker. På att utbyta kunskap med varandra och förhålla sig kritiska. På att våga prova nya metoder, utvärdera och utvecklas i sin yrkesroll. Någon nytta har vi kanske trots allt av den där akademiska utbildningen.

Och så måste vi förstås ha en övertygelse om att läsa har ett värde. Om inte vi tror det, hur ska vi kunna få någon annan att tro på det.

"Mais ne lisez pas, ` comme les enfants lisent, pour vous amuser, ni - comme les ambitieux lisent, pour vous instruire. A Non, lisez pour vivre" med Gustave Flauberts ord. Eller för er som behärskar franska ungefär lika dåligt som jag: "Läs inte som barnen för att roa dig själv, eller som de ambitiösa för att lära, nej, läs för att leva".

Läs för att leva. Vad säger ni om en sådan litteratursyn på biblioteken? Någon?

Nytt partiprogram

Vikten av kommersiella frizoner och kravlösa mötesplatser för tankar och reflektion samt bibliotekens avgiftsfrihet – det är ungefär det som återfinns ifråga om bibliotek i socialdemokraternas nya partiprogram.

I SLUTET av februari presenterade Socialdemokraterna sitt nya partiprogram som ska behandlas på kongressen i april.

I det framhåller man vikten av att skapa ett kunskapsamhälle byggt på både bildning och utbildning, öppet och tillgängligt för alla på likvärdiga villkor. För detta, skriver man, krävs en politik som binder samman kravet på en god skola för alla och ett livslångt lärande. Här menar man att folkbildningen har en stor roll att spela. På forskningens område anser man att tvär- och mångvetenskaplig forskning bör stimuleras och att kontaktytorna mellan teknisk och humanistisk forskning ska breddas. Biblioteken, slår man fast, ska vara avgiftsfria. Mer specifikt än så lyfts inte biblioteken i partiprogrammet. Kulturen i allmänhet måste ha "mötesplatser för samtal och reflexion utan ekonomiska avkastningskrav och utan den styrning, som sådana krav alltid medför".

När det gäller den digitala utvecklingen (kommunikationstekniken) konstaterar man att den "ställer kulturpolitiken inför nya möjligheter och utmaningar". Möjligheterna handlar om att fler kan bli delaktiga, utmaningarna om kommersiell likriktning.

Allas delaktighet ser man som en central uppgift för kulturpolitiken som handlar om att "göra konstens olika uttrycksformer tillgängliga för alla, barn och vuxna i hela landet".

Bokprovningen 2012

På ytan ungefär som 2011 men innehållsmässigt ser man att någonting håller på att hända i barn- och ungdomslitteraturen: Nya sätt att närma sig teman och andra sätt att förhålla sig till etablerade genrer samt de målgrupper man skriver för. Det visar årets upplaga av Svenska barnboksinstitutets Bokprovning ur 2012 års utgivning.

ÅR 2012 utkom totalt 1 761 barn- och ungdomsböcker i Sverige – en ökning med 14 titlar jämfört med 2011. Antalet svenska böcker är fler än översatta och bland översättningsspråken dominerar fortfarande engelskan starkt (63 %) och uppvisar en ökning från 2011 med 15 titlar. Svenska barnboksinstitutets statistik visar också att översättningarna från de stora europeiska språken (som tyska och franska) minskar, däremot kan man se ökning av böcker översatta från de nordiska språken, och här utmärker sig Danmark särskilt bland de nordiska länderna. Andelen böcker översatt från japanska har också minskat vilket tyder på att Manga-boomen planat ut.

När det gäller enskilda kategorier är förändringarna relativt små i jämförelse med 2011, med undantag för faktabokutgivningen som har ökat med 20 procent. Och inom den här kategorin ökar utgivningen av översatt medan den svenska utgivningen av faktaböcker har minskat.

Fortfarande är de kvinnliga barn- och ungdomsförfattarna i majoritet (både svenskt och översatt). Böckernas huvudpersoner domineras av flickor i samtliga kategorier med undantag av bilderböcker och tecknade serier, där pojkarna är i klar majoritet, särskilt när det gäller tecknade serier.

Starka kategorier är alltjämt bilderböcker (655), ungdomsböcker (281), kapitelböcker (260) samt böcker för mellanåldern (241). Utgivningen inom respektive kategori är ungefär lika stor som tidigare år.

Men innehållsmässigt håller någonting på att hända som Sbi vid årets bokprovning sammanfattar under rubriken ”Gränser och gränsöverskridanden”:

”Att barn- och ungdomsboksförfattare förhåller sig till gränser är inget nytt, men förhållningssättet förändras med den tid verket är skrivet i och under 2000-talet har Sbi sett hur det blir vanligare och vanligare för författarna att utforska gränser och försöka eliminera eller flytta dem. Just detta är särskilt utmärkande för utgivningen 2012”, menar Sbi som tittat närmare på skildringar av sexualitet (flickor och pojkar som är bi- eller homosexuella beskrivs utan att det problematiseras eller värderas på något annat sätt än homosexualiteten) och berättarstrukturer, vilka alltmer präglas av gränslöshet (eller gränsöverskridande i form av genrblandningar) samt skildringar av klass och etnicitet, där författarna på olika sätt förhåller sig till sociala (klasskillnader, gränser mellan fattig och rik) och etniska gränser (vi och dem).

Sbi menar apropå det här med gränser och gränsöverskridanden att det kanske inte är någon slump att det just förra året uppstod tre debatter i det offentliga rummet som samtliga kretsade kring barnlitteratur: Lilla Hjärtat, Tintin-debatten samt hen-diskussionen om hur man förhåller sig till kön i litteraturen.

”Med dessa debatter har åter frågan om vad berättelser för barn och unga får handla om och hur detta får skildras aktualiserats. Kanske är det så att författare och illustratörer, till följd av de senaste årens återkommande krav på en tillrättalagd barnlitteratur, söker dessa nya vägar att utforska och utmana gränserna för denna litteratur och i sitt eget skapande?”

HZ

Nya bilderbokskonstnärer

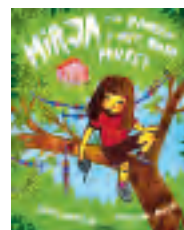
NU KAN man på allvar slå fast ett generationskifte i bilderbokskonsten i Sverige. Under 2000-talet har det vuxit fram en ny grupp av bilderboksskapare, majoriteten har debuterat under det senaste decenniet, som nu kan sägas vara väl etablerade. De är företrädesvis kvinnor, födda på 1970-talet och har ofta en konstnärlig utbildning. Gemensamt för dem är att de för in något nytt i den svenska bilderboken, nya konstnärliga uttryck och stilinfluenser – flera av dem har, liksom t ex Jockum Nordström, ett formspråk i bilderböckerna som de också har i sin konst.

Under 2012 kom till exempel Emma Adbåges tredje bok om Leni, *Lenis Olle*, Lisen Adbåges tredje bok om Kurt och Kio, *Kurt och Kio vill ha kul*, Joanna Hellgrens *Mormors sjal* med text av Åsa Lind och *Blixtslukaren* med text av Jonatan Brännström, Sara Lundbergs *Yakup Tokstollen*, där Ulf Stark har skrivit texten (Sara Lundberg är för övrigt 2012 års mottagare av Elsa Beskow-plaketten), och Lena Sjöbergs *Vad har du bakom ryggen?* (2011 års mottagare av Elsa Beskow-plaketten). Ytterligare verk av flera i den nya generationen är att vänta under 2013.

Enligt Åsa Warnqvist, kommunikatör och forskare på Svenska barnboksinstitutet, spretrar det rent konstnärligt sett i den här nya generationen men det finns vissa drag som går igen som t ex det naivistiska draget, dvs ett formspråk som ligger nära barns sätt att återge verkligheten. Andra drag som kännetecknar den nya generationen bilderbokskonstnärer är att de gärna blandar tekniker. De arbetar med måleriska uttryck och pastosa tekniker, kollageteknik och/eller digitalt uppbyggda bilder. Kraftig kolorit, en design- och formmedvetenhet samt retroestetik är också vanligt.

Under 2012 har några nya namn tillkommit som man kan lägga på minnet. Matilda Ruta bilderboksdebuterar med vänskapsskildringen *Mirja och pojken i det rosa huset*, med text av Sofia Nordin, och Klara Persson med syskon-dramat *Molly & Sus*. Klara Persson utsågs även till 2012 års barn- och ungdomsboksdebutant och mottagare av Slangbellan samt erhöll Snöbollen, priset för bästa bilderbok 2012, för sin debutbok.

HZ

Främja läslust – Huddinge testar ny metod

Läsgodis i olika smaker i läckert formgivna tygpåsar på oväntade platser – Bibliotek Huddinge angriper det här med läsfrämjande på ett nytt och eget sätt.

INSPIRERADE AV gerillabiblioteken som började växa fram på kaféer och i gatukorsningar i usa efter den ekonomiska krisen, har Bibliotek Huddinge dragit igång det läsfrämjande projektet "Läsgodis" som kommer att pågå under hela 2013.

Runt om i kommunen kommer minibibliotek att placeras ut i form av illustrerade tygpåsar med böcker indelade i olika smaker: Söta, sura och salta böcker, gammeldags karameller och familjeblandning. Påsarna kommer att finnas upphängda på tamburmajorer i simhallar, Folkets hus, vårdcentraler, ungdomsgårdar, kyrkan...

– Det kommer att finnas tre påsar av varje smak. Tanken är att man tar en påse, tar med den

hem, läser och när man är klar hänger man förhoppningsvis tillbaka påsen där man tog den eller lämnar in den på något av våra bibliotek, berättar Linn Samuelsson, webb- och kommunikationsansvarig på Bibliotek Huddinge.

I påsarna finns också anteckningsböcker och de som lånar en påse uppmanas att skriva och berätta om sina läsoplevelser eller vad man tycker om böckerna och om projektet.

– Det här är ju en test – det kan hända att vi inte får tillbaka en enda påse. Men vi tänker att om man ger ett förtroende så återgäldas det, säger Linn Samuelsson.

– Det här är ett oprövat sätt för biblioteken att möta Huddingeborna, på nya platser, i nya sammanhang och med ett helt nytt och

roligt tilltal. Jag är väldigt nyfiken på hur det ska tas emot, säger Nick Jones, bibliotekschef i Huddinge Kommun.

I den saltsmakande påsen finns deckare, skräck men även en titel som Silvia Avallones uppmärksammade roman *Stål* (som går som radioföljetong i P1 just nu). I påsen med sött finns feel-good och romantik medan Gammeldags karameller bjuder på klassiker som t ex Françoise Sagens *Bonjour Tristesse* och Jane Austens *Förnuft och känsla*. Familjeblandningen bjuder på både barn- och vuxenböcker i en påse.

– Värt att nämna är också att det finns en lättläst bok i varje påse utom i familjepåsarna, berättar Linn Samuelsson som när vi pratat vid just har varit ute och placerat de första påsarna.

Projektet genomförs med stöd av Kulturrådets medel för läsfrämjande. 100 000 kronor har man fått. En hel del har satsats på tygpåsarna med speciellt gjorda illustrationer av illustratören Lotta Sjöberg.

– Det har varit viktigt att paketera böckerna på ett läckert sätt för att locka och få människor sugna på att läsa och låna hem en Läsgodis-påse, avslutar Linn Samuelsson.

HZ

Ny tyskspråkig litteratur – på svenska!

Vill du veta mer om våra tyskspråkiga grannländers utveckling på litteraturens område? Läs då vår distanskurs om 2000-talets nya litteratur som förenar nutid och historia. Vi läser svenska översättningar av bland andra Günter Grass, Judith Hermann och Daniel Kehlmann, den senare med sin stora succé *Världens mått* från 2008.

Läs mer: lnu.se/utbildning/kurser/ITY801
Anmäl dig senast 15 april.

 Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Ln.se

Litteraturutredningen missade teckenspråket

Remissvaren till Litteraturutredningen har inkommit. Flera instanser efterlyser ekonomiska initiativ från staten för att ett läskyft ska bli verklighet. Expert kritiserar att teckenspråk saknas i Litteraturutredningen.

- **DET SER** illa ut ur demokrati- och tillgänglighetssynpunkt att teckenspråkiga glömts bort, menar Peter Alsbjer, länsbibliotekarie i Örebro i sitt remissvar till Litteraturutredningen.

Örebro kommun har exempelvis i samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) och Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetat med tillgängliggörande av barnböcker på teckenspråk. Det borde ha uppmärksammats i Litteraturutredningen.

- Vi är en av remissinstanserna till Litteraturutredningen och vi bad en av landets experter på teckenspråk och folkbibliotek, Helena Söderlund, att titta närmare på utredningen. Det är en demokratimiss att teckenspråk saknas eftersom litteraturen borde göras tillgänglig för alla, säger Peter Alsbjer.

Helena Söderlund har bland annat varit projektledare för "Resursbibliotek för döva" som Länsbibliotek Örebro drev under 2000-talet. I den statliga utredningen finns en beskrivning av hur litteratur på de fem nationella minoritetsspråken utges och distribueras och där borde även teckenspråk nämnas, menar hon. Enligt Språklagen jämställs teckenspråket helt med Sveriges fem minoritetsspråk och det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

Myndigheten för tillgängliga mediers generaldirektör Roland Esaiasson säger till **BL** att även MTM i sitt remissvar understryker att teckenspråk saknas i Litteraturutredningen.

- Det är anmärkningsvärt att teckenspråk inte nämns i Litteraturutredningen, konstaterar även han.

På ett ställe nämns dock ordet teckenspråk

i Litteraturutredningen. Under rubriken "Utgivning och försäljning av e-böcker" kan man läsa: "De få bilderböcker som kommit ut är mestadels böcker på teckenspråk." Källhänvisning saknas. Centrum för lättläst begränsar sitt remissvar till de punkter som berör läskyftet och läsförbättringsinsatser. **LL** är positiva till samtliga förslag men menar att det behövs nya medel för att satsningarna verkligen ska få effekt och göra skillnad: "Frågan om sjunkande läsförståelse är en alltför allvarlig demokratifråga för att inte kräva nya ekonomiska insatser."

Författarförbundet skriver angående förslaget om att inrätta läsombud i förskolan att folkbiblioteken bör tillföras resurser för att samarbetet med förskolan ska vara av riktigt god kvalitet: "Även insatser för att stödja t.ex. uppbyggnad och utveckling av institutioner som bibliotek samt nationella bokmarknader bör kunna vidareutvecklas."

Internationella biblioteket lyfter fram behovet av olika språkkompetenser. **KB** och flera andra remissinstanser tycker att det är viktigt att utredningens förslag om att samtliga elever bör ha tillgång till skolbibliotekarie, ska vara mer tvingande. **KB** vill även att extra medel skjuts till för att man som myndighet verkligen ska kunna möjliggöra för externa distributörer att tillhandahålla e-resurser ur den nationella katalogen **LIBRIS**. Även Kulturrådet är positivt till Litteraturutredningens samtliga 18 förslag. Utöver läsförbättring handlar det bland annat om att omfördela medel från större koncerner till mindre förlag, att frigöra medel från litteraturstödet för att kulturtidskrifter ska kunna ge bättre ersättning till skribenter och att stärka det internationella litteratursamarbetet. Signe Westin, enhetschef, Kulturrådet:

- Kulturrådet instämmer med utredningens bedömningar och tillstyrker i stort utredningens olika förslag. Dessvärre kan vi konstatera att den föreslagna finansieringen inte står i proportion till de problem och slutsatser som utredningen kommer fram till.

Ord och omfördelning inom kulturområdet räcker alltså inte. Fram med stålarna, helt enkelt!

ÅE

Angående Svensk Biblioteksförningens remissvar till Litteraturutredningen och andra utredningar se sid 40 och 44.

En make-over för SUB

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET VID Stockholms universitet får en make-over när Akademiska Hus moderniserar för 154 miljoner kronor. Satsningen omfattar ett ombyggnadsprojekt av universitetsbiblioteket på campusområdet Frescati och innebär en modernisering av byggnaden som är från 1983.

Såväl studieplatser som inomhusklimatet ska bland annat förbättras. Ombyggnationen av det 22 000 kvadratmeter stora universitetsbiblioteket innebär att framför allt de publika ytorna moderniseras för att möta studenternas behov av mer funktionella och attraktiva studieplatser. Nya rumsbildningar ska skapas och vid arbetsplatser och studietor ska fönsteröppningar för dagsljus tas upp. I samband med den omfattande uppgraderingen kommer även undertak och belysning att bytas ut och de ombyggda ytorna får nya golvbeklägningar och ytskikt.

Genom ombyggnationen vill Stockholms universitet skapa ett öppet och inbjudande universitetsbibliotek samt stärka sin attraktionskraft genom att förnya den välbesökta kulturinstitutionen.

Stockholms universitetsbibliotek är ett av Sveriges största forskningsbibliotek med 1,8 miljoner besökare per år.

- Stockholms universitet är ett internationellt framstående universitet, som dagligen besöks av ledande forskare och studenter från hela världen. På universitetet pågår också ständigt vetenskapliga konferenser. Digitaliseringen till trots så har behovet av biblioteket som fysisk mötesplats inte minskat. Våra gäster söker sig gärna till biblioteket, som därmed blir vårt ansikte utåt. Det finns ett starkt symboliskt värde i att ha ett modernt och välfungerande bibliotek, säger Lena Gerholm, prorektor vid Stockholms universitet.

Det nya universitetsbiblioteket beräknas stå färdigt i december 2014, med inflyttning i januari 2015.

HZ

"Det finns ett starkt symboliskt värde i att ha ett modernt och välfungerande bibliotek."

BiblioteksGUIDE i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

NY LEDAMOT I SVENSKA AKADEMIEN

Svenska Akademiens har utsett litteraturvetaren Sara Danius till ny ledamot på stol nummer 7 efter Knut Ahnlund. Sara Danius (född 1962) är professor i estetik vid Södertörns högskola. Sara Danius har i sin litteraturvetenskapliga forskning fokuserat på författare som bland andra Marcel Proust, Thomas Mann, James Joyce och Gustave Flaubert. Hon har ofta rört sig i gränslandet mellan litteraturvetenskap, estetik och teknikhistoria. Hon är även verksam som skribent på DN. Peter Englund skriver på sin blogg:

"Akademiens valspråk är som bekant "Snille och smak". Snille kan sägas stå för en persons förmåga att inom sitt fack frambringe något eget, något gediget, bestående och originellt, smak för förmågan att bedöma vad andra skapat, och Sara Danius innehar båda dessa egenskaper i rikligt mått."

Sara Danius tillträder vid Akademiens högtids-sammankomst den 20 december i år.

ÅE

Året runt-öppet i Kulturhuset

SEDAN 1 mars i år håller biblioteken i Kulturhuset i Stockholm öppet alla dagar året runt. Bibliotekschefen Catharina Fogelström är nöjd.

– Framförallt måndagsöppet är något våra besökare frågar efter när vi gör våra årliga besökarundersökningar och också varje måndag då vi ju har våning Plattan öppet, så det känns otroligt roligt att kunna öppna upp hela huset för dem, konstaterar bibliotekschefen.

Biblioteket kommer att få en utökad budget i och med detta uppdrag.

ÅE

Sämst på skolbibliotek

FORTFARANDE ÄR det många av landets skolor som trotsar lagen om skolbibliotek. Det visar en kontroll som Skolinspektionen har gjort. 1 237 skolor, både kommunala skolor och friskolor, har inget skolbibliotek trots att lagen kräver det. Av skolorna i Stockholm är det tre gånger så vanligt att det är friskolor som bryter mot lagen.

– Ska vi investera våra surt förvärvade pengar i tryckta böcker eller ska vi öppna digitala miljöer och i stället ordna en tillgång på det sättet? Vad ger störst effekt på läsandet? Den diskussionen tycker jag inte har förts, säger Anders Hultin på JB Education i en intervju med SVT Rapport.

Hur mycket betyder det för din argumentation att det kostar pengar att köpa böcker och att det är kostnader ni inte vill ha?

– Nej så är det inte, bedyrar Anders Hultin.

Skolinspektionen granskar regelbundet alla skolor, för att se att de följer de lagar och regler som finns för verksamheten. Den nya skollagen trädde i kraft den 1 juli 2011. Fortfarande är det dock många som bryter mot de nya lagkraven att det ska finnas elevhälsövård och skolbibliotek.

ÅE

KULTURHUS I KUNGSÄNGEN

I vår börjar bygget av ett nytt kulturhus i Kungsängen i Upplands-Bro kommun. Kulturhuset kommer att rymma ett nytt bibliotek, en teater-scen, konsthall och café.

I Upplands-Bro kommun bor drygt 24 000 människor och ambitionen är att kulturhuset ska bli en plats för kultur och upplevelser som har något för alla och där människors livslånga lärande stimuleras på olika sätt.

Vid kommunfullmäktiges sammanträde i mitten av februari beslutade man att ge Upplands-Bro Kommunfastigheter uppdraget att börja bygga ett kulturhus i Kungsängen. Enligt förslaget kommer huset att bli totalt 2 515 kvadratmeter stort där 1 750 kvadratmeter utgörs av själva kulturhuset. Huset kommer att byggas intill och sitta ihop med det nuvarande kommunhuset.

Kulturhuset ska börja byggas under våren och planen är att det ska stå klart 2014. Kostnaden är beräknad till 104 miljoner kronor.

Upplands-Bro bibliotek består av bibliotek i Kungsängen och i Bro. Personalstyrkan är nio man stark utöver bibliotekschefen Magnus Carlberg som tillträdde sommaren 2012. Han kom då närmast från Nacka kommun, där han har arbetat med såväl biblioteken som med Nacka musikskola och kulturhuset Dieselverkstaden. Han har också ett förflutet på Stockholms stadsteater och som musiker.

HZ

SSB utreds på nytt

FASTIGHETSKONTORET i Stockholm har fått i uppdrag att på nytt utreda om en "förädling och upprustning av Stockholms stadsbibliotek" med tillhörande annex. Utredningen får högst kosta 9 miljoner kronor.

I mars förra året beslutade fastighetsnämnden i Stockholm att ge fastighetskontoret i uppdrag att utreda om förädling och upprustning av Stockholms stadsbibliotek till en budget om högst 8 miljoner kronor. Kulturnämnden i Stockholm gav samtidigt kulturförvaltningen i uppdrag att utreda en upprustning av biblioteket till en budget om högst 1 miljon kronor.

Utredningen genomfördes men ärendet återremitterades. Och nu ska en ny utredning göras med målet att ta fram ett underlag till ett inriktningsbeslut som kan tas i fastighetsnämnden i höst. Möjlig byggstart kan bli 2016.

Den utredning som fastighetskontoret och kulturförvaltningen tillsammans genomförde förra året – och som i någon mån utgör en stomme i den nya utredningen – kom fram till att investeringar behöver göras för att Stadsbibliotekets lokaler ska uppfylla myndighetskrav och få acceptabel modern standard. Vidare att investeringsmedel också behövs för utveckling av stadsbibliotekets verksamhet.

Syftet med den nya utredningen är att ta fram en plan för hur fastigheterna kan bevaras, renoveras och utvecklas med hänsyn till verksamheternas, byggnadernas och omgivningens förutsättningar för att säkra både ekonomiska och kulturella värden men även för att kunna möta de krav som verksamheterna ställer.

I planen ingår att uppgradera byggnaderna till modern standard, med ny teknik, uppfylla myndighetskrav och åtgärdade tekniska brister samt att skapa förutsättningar för ett funktionellt och modernt stadsbibliotek för Stockholm, där verksamheten fungerar på ett bra och samtida sätt med flexibla lösningar.

En viktig del i utredningen är att identifiera nödvändiga behov av verksamhetsutveckling med syfte att minimera kostnaderna.

Den nya utredningen ska också vara ett underlag för att identifiera vilka åtgärder som kan utföras omgående i stadsbiblioteket.

HZ

IBÖRJAN AV FEBRUARI ägnade Sveriges Televisions program Uppdrag granskning hela sin sändning åt näthatet mot kvinnor. En efter en trädde de fram, tolv kvinnor som syns och hörs i media och vittnade om hur de hotas och hatas på och via nätet. De är journalister, programledare, författare, bloggare och debattörer och på bästa sändningstid utmanade de rädslan och konfronterade det anonyma hatet genom att läsa valda delar ur den obehagliga dynga som landat i deras inkorgar, i Facebooks kommentarsfält eller för den delen på hallmattan. Att kvinnor som tar plats i offentligheten provocerar många män är inte nytt men däremot hatets omfattning och gradvisa infiltrering in i ett slags legitimitet.

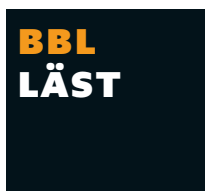
En av dem som med samlat allvar satte sig framför kameran och läste var Maria Sveland, författare och vid det här laget van vid att stå i debattstormens öga efter debutromanen *Bitterfittan* (2007) och antologin *Happy, Happy: en bok om skilsmässa* (2011).

Hon läste ur brevet där den anonyma brevskrivaren gjorde fullständigt klart för henne att om hon inte tystnar och lämnar offentligheten får hon vara beredd på att aldrig mera känna sig trygg, ty "...en dag kommer jag personligen skära halsen av dig och lämna dig med kniven uppkörd i fittan...".

Dödshotet var undertecknat "Breiviks fanclub" och det kom som ett brev på posten strax efter Svelands debattartikel i Dagens Nyheter våren 2012. I den skriver hon om tillståndet i landet där ett främlingsfientligt parti kom in i riksdagsvalet 2010, om den politiska depression hon upplever och hon ser ett samband mellan de allt mera påtagliga antifeministiska strömningarna och den ökande främlingsfientligheten.

I Maria Svelands debattbok *Hatet. En bok om antifeminism*, återges brevet på den allra första sidan. Brevet blir, när rädslan och ilskan lagt sig, startskott för hennes bok – en dystert, för att inte säga deprimerande, genomgång och sammanfattning av feministhatet under det senaste decenniet. Dystert på grund av sitt innehåll där exemplen staplas på varandra, men också försonande i sin egen skap av motståndshandling å la jag-tänker-inte-låta-mig-tystas.

Maria Sveland diskuterar turena kring den kontroversiella tv-

Maria Sveland

Hatet. En bok om antifeminism.

Leopard förlag

dokumentären *Könskriget*, om kvinnojourerna, som sändes 2005 som hon anser blev starten på en förskjutning av debatten kring feminism och som öppnade dörren till feministhatet. Hon diskuterar turena kring det politiska partiet Feministiskt initiativ och mediedrevet mot bla Tiina Rosenberg och ställer det mot Sverigedemokraternas framgång. Hon skriver om den uppsättning av SCUM-Manifestet som TUR-teatern i Stockholm gjorde, med trakasserier och hot som följd, om Assangeaffären och om paparättsaktivisterna som anser att patriarkatet är en feministisk floskel.

Maria Sveland drar fram mörkermännen i ljuset och avlvar effektivt myten om en handfull galningar eller socialt störda män aktiva vid tangentbordet. De är fler än en handfull. De är salongsfärdiga, ofta organiserade i nätverk och de har en strategi: att skrämja till tystnad. Och många av dem hämtar sin näring från de aktiva och kända antifeminister som seriösa medier bjuder in till tv-soffor, debattprogram och radiostudior där de kan lufta sin grumliga retorik. Visserligen inte oemot sagt – men en av Svelands poänger handlar om själva utrymmet de får och den förskjutning av gränser som gradvis sker när hatarnas frågeställningar plockas upp och reproduceras medialt. Media sitter i högsta grad

på de anklagades bänk i Svelands framställning: "Det ökade öppna hatet mot feminister som spridit sig är en direkt konsekvens av det utrymme som antifeministerna fått i medierna på senare år", skriver hon.

Det här är problematiskt, för vad är alternativet? Att tuga ihjäl dem? Rätt många menar att det inte är någon framkomlig väg, i värsta fall ett än värre alternativ.

En annan sak som är problematisk är det här med den kollektiva självbilden om Sverige – en annan av Svelands utgångspunkter – som ett tolerant, rättvist och jämställt samhälle. Den sticker hon ju effektivt hål på eller i alla fall visar hon en avsevärd spricka mellan föreställningen och verkligheten. Men hur kollektiv och levande är egentligen den här bilden? Vem tror på den? Har någonsin omfattat den? Den är, som Sveland övertygande argumenterar för, falsk. Men har den någonsin egentligen varit sann?

HENRIETTE ZORN

Aktuellt

från Svensk Biblioteksforening

material mailas till se@biblioteksforeningen.org

BOBCATSSS: "nya vänner, rampfeber och mängder av intressant forskning"

Strax efter lunch, måndagen den 21 januari, lyfte vårt plan med slutdestination Ankara, i Turkiet, från ett minusgradigt Landvetter. Ombord fanns sju studenter och två lärare hemmahörande på Bibliotekshögskolan i Borås, alla på väg till den 21 årgången av BOBCATSSS, en internationell konferens för och av Biblioteks- och informationsvetenskapsstudenter. I år delades arrangörsansvaret mellan Hacettepe Üniversitesi i Ankara och Det Informationsvetenskapliga Akademi i Köpenhamn.

Av resenärerna hade fem studenter i uppdrag att presentera föredrag, som var mer eller mindre relaterade till årets konferensstema, "From Collections to Connections: Turning Libraries Inside-Out". De andra två studenterna deltog som observatörer och nätverkade med den spanska delegationen. Nästa år har nämligen Bibliotekshögskolan i Borås äran att arrangera BOBCATSSS tillsammans med Universitat de Barcelona!

BHS-studenternas föredrag presenterades under förmiddagen, under konferensens andra dag. Först ut var Mikael Gyhagen, masterstudent, som presenterade sin forskning kring Twitter som nyhetsförmedlare under 22 juli-attentaten i Norge.

Därefter presenterade Sofia Lundgren och Märta Sjöblom en undersökning om göteborgsbibliotekariers syn på, attityder till, och användning av sociala medier som marknadsföringsverktyg.

Sist ut var Fredrik Ros och Andreas Steiner, som diskuterade sin undersökning av internationella studen-

ters upplevelser av Library Anxiety, kulturkrockar och språkbarriärer på forskningsbibliotek. Alla presentationer mynnade ut i diskussioner där Oslo-professorn Ragnar Audunson var på hugget med intressanta följdfrågor och positiv feedback.

Under fredagens avslutningsceremoni fick Mikael ett särskilt hedersomnämmande, och BOBCATSSS-flaggan lämnades över till de svenska och de spanska studenterna, som är i full gång med arbetet för den kommande konferensen "Library (r)evolution: Promoting sustainable information practices". För att ta reda på mer om den, besök gärna bobcatss2014.hb.se.

Förutom nya vänner, rampfeber och mängder av intressant forskning fanns under resan även tid att prova det turkiska köket och lite Anatolisk sightseeing, t.ex. besöktes Anitkabir, Atatürks mausoleum, där stora delar av hans privatbibliotek finns till beskådan. En utflykt till Turkiets Nationalbibliotek höll på att sluta i besvikelse då vi upptäckte att lånekort krävs för att överhuvudtaget kunna passera entréns spärrar och vaktkurer. När det blev tydligt att vi var blivande bibliotekarier tillkallades dock snabbt en engelsktalande guide, och vi fick en improviserad visning av den imponerande byggnaden. På lördag kväll landade vi åter på västgötsk mark, med nya bekanskap, kontakter, kunskaper och intryck i bagaget, och vi vill rikta ett stort tack till Svensk Biblioteksforening, utan vilkens bidrag resan aldrig blivit av.

BOBCATSSS2013-resenärerna; Andreas Steiner, Fredrik Ros, Maria Wickenberg, Mikael Gyhagen, Märta Sjöblom, Narcisa Ahmetspahic och Sofia Lundgren.

Nätverksträffar i april

Bibliotek på fängelser och häkten, 19 april i Stockholm

För bibliotek på fängelser och häkten ordnas en nätverksträff på World Trade Center fredagen den 19 april. Frågor som tas upp: Läget för kriminalvårdens bibliotek och samarbete bibliotek och lärcentrum. Det blir också tillfälle till diskussion och erfarenhetsutbyte i mindre grupper. Anmälan till Wiviann Wilhelmsson, ww@biblioteksforeningen.org

Tidningar och tidskrifter på bibliotek, 25 – 26 april i Lund och Malmö

Nätverket för tidningar och tidskrifter har träff i Lund och Malmö 25–26 april, lunch till lunch. Ur programmet: visningar av BTJ och Malmö stadsbibliotek, e-tidskrifter, läsplattor, A-sök och medborgarjournalistik. Anmälan till Kristina Andersson, Umeå stadsbibliotek, kristina.andersson@umea.se

Ny bibliotekslag

Regeringen har överlämnat sitt förslag till ny bibliotekslag till Lagrådet för granskning. Flera av Svensk Biblioteksförnings synpunkter och förslag till förbättringar återfinns i regeringens nya förslag. Fortfarande saknas dock några avgörande bestämmelser.

– Läsförmågan och läsförståelsen sjunker, vilket får allvarliga konsekvenser för både enskilda personer och för Sveriges konkurrenskraft i framtiden. Jag är därför glad att regeringen har tagit flera av våra förslag till förstärkningar av biblioteksväsendet. Det kommer att gynna läsning och litteraturens ställning i samhället, och därmed vara en avgörande nyckel för att vända den negativa utvecklingen, säger Niclas Lindberg, generalsekreterare, Svensk Biblioteksförning.

I lagrådsremissen *Ny bibliotekslag* har regeringen gjort många justeringar och kompletteringar som förbättrar lagförslaget. Flera av dessa har sin grund i de synpunkter och förslag som Svensk Biblioteksförning lämnat till kulturdepartementet.

Viktigast bland dessa är en utvidgad bestämmelse om det allmänna biblioteksväsendets syfte och ändamål. I regeringens lagrådsremiss föreskrivs nu att biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Svensk Biblioteksförning framförde just detta, bland annat med hänvisning till Unescos biblioteksmanifest för folkbibliotek respektive skolbibliotek, vilka anger bibliotekens grundläggande uppdrag för att stärka medborgarnas möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter.

Regeringen har också hörsammat Svensk Biblioteksförnings krav att konsekvent byta ut begreppet "bibliotekservice" mot "biblioteksverksamhet" och ersätta "låntagare" och "kommuninvånare" med "användare" eller motsvarande.

I likhet med Svensk Biblioteksförnings förslag flyttar regeringen bestämmelserna om prioriterade grupper till lagens inledning så att all offentligt finansierad biblioteksverksamhet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning och olika språkliga minoriteter, inte bara folkbiblioteken, som regeringen först föreslog. Föreningen föreslog också att bibliotekens uppmärksamhet inte bara ska ske genom att utgå från de prioriterade gruppernas behov, utan också från deras förutsättningar. Även till detta anpassar regeringen sitt förslag.

På två centrala och för medborgarna avgörande punkter väljer regering att inte tillmötesgå Svensk Biblioteksförning. Det första gäller vad medborgarna ska ha kostnadsfri rätt till, och det andra gäller lagreglering av samverkan, styrning och uppföljning av biblioteksväsendet.

Svensk Biblioteksförning har föreslagit att all biblioteksverksamhet ska vara avgiftsfri för biblioteksanvändarna, och att alla fjärrlån mellan olika bibliotekstyper ska ske utan kostnad för respektive bibliotek. Regeringen vidhåller dock i sin lagrådsremiss att bara användarnas lån av litteratur på folkbiblioteken ska vara avgiftsfri, och att biblioteken ska fortsätta att kunna ta betalt för lån av medier mellan varandra.

Föreningen har också föreslagit ökad planering och samverkan mellan olika bibliotekstyper till gagn för biblioteksanvändarna. Föreningen vill därutöver se en tydligare nationell styrning av det samlade biblioteksväsendet så att befintliga resurser används mer effektivt. Som stöd för denna strävan har föreningen föreslagit att en nationell biblioteksmyndighet får möjlighet att normera biblioteksverksamheten i landet via föreskrifter. Dessa kan bland annat handla om utveckling av indikatorer och kvalitetsmått för att mäta bibliotekens hela verksamhet, samt tydligare metoder för bättre uppföljning.

– Sveriges biblioteksanvändare skulle gynnas av en tydligare nationell strategi för bibliotekens utveckling. När regeringen nu avstått från att lagvägen säkerställa bibliotekens funktionssätt förutsätter vi att regeringen på andra sätt ändå tar sitt nationella biblioteksansvar och säkrar biblioteksväsendets effektivitet i hela landet, säger Niclas Lindberg.

Bakgrund: Sedan i september 2012 har regeringen arbetat med att gå igenom remissvaren på departementspromemorian *Ny bibliotekslag* (Ds 2012:13) som regeringen remitterade i maj. Svensk Biblioteksförning lämnade ett omfattande remissvar och föreslog följaktligen en helt ny bibliotekslag.

Föreningens remissvar över Folkbildningsutredningen

Svensk Biblioteksförning har lämnat sitt remissvar över Folkbildningsutredningen. Föreningen är överens om att oberoende utvärdering av folkbildningens verksamhet och resultat behövs, samt att utvärderingen ska utföras av befintlig statlig utvärderingskapacitet.

– Vi delar åsikten att regeringen behöver förbättra samordningen i sitt eget kansli. Bristen på samverkan märks även på biblioteksområdet där framför allt departementen för utbildning och kultur ansvarar för varsitt isolerade område, säger Inga Lundén, ordförande i Svensk Biblioteksförning.

Svensk Biblioteksförning välkomnar att folkbildningen blir föremål för systematisk utvärdering, såväl av mer planerad och strategisk sådan som en bättre löpande utvärdering. Verksamhet i all folkbildning – det vill säga folkhögskolor och studieförbund samt folkbibliotek – har mycket att vinna på en ändamålsenlig utvärdering. Inte minst kan utvärdering ha betydelse för allmänhetens och beslutsfattareshets förtroende för verksamheten.

– Varje förslag som stärker förtroendet för folkbildningen och dess oberoende är positivt, avslutar Inga Lundén.

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth flankerad av Svensk Biblioteks-
förenings ordförande Inga Lundén och generalsekreterare Niclas Lind-
berg.

Besök och besked av kulturministern

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth besökte föreningens kansli 12 mars. Statsrådet informerades om föreningens verksamhet. Därefter samtalades om regeringens förslag till ny bibliotekslag, kommande förslag för att stärka litteraturens ställning, nationell bibliotekspolitik och hur bibliotekens användare ska ha tillgång till e-böcker.

– Jag är glad att regeringen uttalat att det inom ramen för Kungliga bibliotekets uppdrag finns utrymme att besluta om en nationell biblioteksstrategi. Ett tydligare nationellt ansvar för biblioteksväsendet kommer att gagna bibliotekens användare. Därmed ges också bättre möjlighet att vända den negativa trenden av minskat läsande, säger Niclas Lindberg, generalsekreterare, Svensk Biblioteksförning.

Svensk Biblioteksförning välkomnar också kulturministern till Biblioteksdagarna i Örebro. Statsrådet talar torsdag 16 maj klockan 13.15–13.35.

Nytt uppdrag: Ledamot i juryn för Greta Renborgs pris

Greta Renborgs pris utdelas årligen till ett bibliotek som lyckats med en god marknadsföring eller till enskild eller enskilda biblioteksanställda som utmärkt sig speciellt på området och som arbetar i Greta Renborgs anda. Priset instiftades 1987 och pristagare utses av en jury med fem ledamöter. Vi söker nu en medlem som vill sitta i juryn. Läs om priset på föreningens webbplats. Där presenteras de tidigare pristagarna och där finns stadgarna för priset.

Välkommen med din intresseanmälan till Wiviann Wilhelmsson, ww@biblioteksforeningen.org

Caroline Fellbom Franke.

Martin Engman.

NYA MEDARBETARE PÅ KANSLIET

Vi välkomnar Caroline Fellbom Franke som har kommit tillbaka efter sin föräldraledighet och Martin Engman som har tillträtt den nya tjänsten som samhällspolitisk sekreterare.

Kontaktuppgifter finns på vår webbplats.

Gilla oss på Facebook!

Följ vad som händer i föreningen och var med och diskutera, gilla Svensk Biblioteksförning.

På Twitter heter vi @SvBib och BBL twittrar nyheter från @biblioteksbladet.

Till försvar för biblioteksersättningen

Gunnar Ardelius, Författarförbundets ordförande, har riktat kritik mot regeringens planer att ändra reglerna för biblioteksersättningen. På DN Debatt skriver han tillsammans med Lotta Schwarz, ordförande i Svenska fotografers förbund och Lennart Eng, ordförande i Svenska tecknare:

– Villkoren för upphovsmän är ett tydligt allmänintresse. Motivation till att läsa får man av intresse, god tillgång till litteratur och goda förebilder. En rik litteratur och ett aktivt levande biblioteksväsende är en central demokratifråga.

Gunnar Ardelius har även uttalat kritiken i SVT Kulturnyheterna vilket har resulterat i att Miljöpartiets språkrör Gustav Fridolin kallat kulturministern till riksdagen. Interpellationsdebatten finns att läsa på riksdagens webbplats.

Svensk Biblioteksförning stödjer Författarförbundet i sitt remissvar över Litteraturutredningen.

Niclas Lindberg, generalsekreterare för Svensk Biblioteksförning, kommenterar:

– En grundläggande utgångspunkt är att biblioteken ska göra rätt för sig. Svensk Biblioteksförning anser att författare och andra upphovsmän har rätt till skälig ersättning för utlåning av litterära verk vid bibliotek, och kan konstatera att fonder som system, till exempel Sveriges författarfond, är viktig både för de som är eller har varit aktiva upphovsmän och för att säkra återväxten av nya litterära verk. En ersättning, dess konstruktion och storlek, är något som parter kommer fram till och får inte ersättas av ett bidrag.

UR och biblioteken

Svensk Biblioteksförnings ordförande Inga Lundén har med Erik Fichtelius, Karin Linder, Gunilla Herdenberg mfl skrivit på DN Debatt om en kunskapsreform för public service, om det livslånga lärandet och behovet av skolbibliotek.

– Tänk om landets alla skolbibliotekarier fick möjlighet att guida ungdomarna till mer relevant material på nätet. Ett ökat samarbete med folkbildningen och biblioteken med bas i UR:s Kunskapskanal kan innebära att public service når fler med sina produktioner, precis när och där de behövs i det livslånga lärandet.

– Ytterst handlar det om allas rätt till kunskap på egna villkor. Rätten till kunskap är mångfasetterad, men en del består av fri tillgång i digital form till lärverktygen. Lärare och studenter planerar i dag mer och mer sin undervisning själva och skapar sitt eget undervisningsmaterial. Då är den växande kunskapsbank UR byggt upp genom åren, med tusentals fria program, till nytta för hela samhället.

Artikeln finns att läsa på www.dn.se

Utvecklingsstöd att söka

Bibliotek som vill sätta igång ett utvecklingsarbete kan söka medel av Svensk Biblioteksförning. 2013 finns 300.000 kronor att fördela i utvecklingsstöd. För en bättre samordning samlar föreningen alla ansökningar vid ett tillfälle i år, sista ansökningsdag är den 30 september. Föreningens styrelse har möjlighet att utpeka prioriterade ämnesområden och frågeställningar och ansökningar med sådan inriktning beaktas särskilt när beslut om stöd fattas. Det kommer mera information om årets inriktning inom kort.

Utvecklingsstödet startade 2010 och det första gavs till skolbiblioteken i Ekerö kommun. En slutrapport om deras projekt *Skol-*

biblioteksutveckling finns på föreningens webbplats.

2011 fick Arvika bibliotek stöd för projektet *Växa som vuxen*, där biblioteket ville utveckla sin medverkan i kommunens satsning för unga vuxna som står utanför arbetsmarknaden. Det ingår nu i bibliotekets ordinarie verksamhet. Läs artikel i BBL 2013:1.

Landskrona fick stöd för projektet *LA Spokenword Mother Tongue*, se artikel i BBL 2012:9. Hallonbergens bibliotek i Sundbyberg har fått utvecklingsstöd för att genomföra en HBT-certifiering och Kungliga biblioteket för projektet *Förstudie för ett nationellt system för att tillhandahålla e-böcker till bibliotek*.

Välkommen till bibliotekens ledande branschdagar 2013!

Örebro, 16-17 maj

Föreningens årskonferens 15 maj

BIBLIOTEKSDAGARNA

ERIK
FICHTELIUS
UR

KUNSKAP &
LÄRANDE

Välj
mellan
50 olika
föreläsningar,
seminarier,
och studie-
besök.

INSPIRATION &
UTVECKLING

Marianne
Granfelt
SUHF

ANNA
EKSTRÖM
Skolverket

LISE
BERGH
Amnesty

DEMOKRATI &
INFORMATIONSFRIHET

KRISTIAN
LUNDBERG
Författare

GEMENSKAP &
FRISTAD

MAUREEN SULLIVAN
American Library
Association

INGA
LUNDÉN
Ordförande

#bibldag13

Program
och
anmälnings-
formulär
finns på
biblioteksdagarna.se

KULTUR &
UPPLEVELSER

GABRIELLA
AHLSTRÖM
Moderator

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Foto: Erik Fichtelius: Johan Bergmark, Kristian Lundberg: Kristin Lidgren, bakgrundsbild: Linus Lindgren, Lise Bergh: Amnesty International svenska sektionen, Inga Lundén och Gabriella Ahlström: Elisabeth Ohlson Wallin, Marianne Granfeldt: Kenneth Ruona.

FÖRENINGENS REMISSVAR ÖVER LITTERATURUTREDNINGEN

Föreningen har lämnat sitt remissvar över Litteraturutredningen. Föreningen gillar flera av utredningens förslag, men vill gå längre. Därför föreslås en nationell bibliotekspolitik, samt att det statliga inköpsstödet till barn och ungdomslitteratur och läsfrämjandeprojekt ska utvärderas.

Svensk Biblioteks förening delar utredningens bedömningar att en bred samling krävs för att vända den negativa utvecklingen när de gäller läsning. Men hissar också varningsflagg:

– Utredningens förslag till finansiering innebär neddragningar och hot mot verksamhet som understödjer litteratur och läsning. För att utredningens goda förslag till ökade insatser för läsfrämjande ska bli framgångsrika krävs därför att medel tillskjuts, säger Inga Lundén, ordförande i Svensk Biblioteks förening.

Litteraturutredningen föreslår att Statens kulturråd får i uppdrag att ta initiativ till, samordna, följa upp och utvärdera läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse, liksom att ta fram ett handlingsprogram för det läsfrämjande arbetet utanför skolan.

Det är viktigt att ansvaret för läsfrämjande samlas hos en enda nationell myndighet. Sedan kan man diskutera om det ska vara Kungliga biblioteket eller Kulturrådet. Att den personalförstärkning som krävs föreslås ske till priset av nedskärning av statsbidraget till barnlitteratur framstår som stötande, säger Inga Lundén.

Svensk Biblioteks förening delar bedömningen att det finns behov av kompetensutveckling och kunskaper om litteratur hos lärare. Föreningen ser positivt på förslagen om försök med läsombud i förskolor och att skolbibliotek ska ha personal med relevant kompetens. Svensk Biblioteks förening framförde redan 2009 i remissvaret till den nya skollagen att tillgång till skolbibliotekarier skulle regleras i den nya lagen.

Sedan Litteraturutredningens slutbetänkande överlämnades har resultatet av en ny PIRLS-undersökning presenterats. PIRLS, *Progress in International Reading Literacy Study*, är en internationell jämförande studie som undersöker elevers läsförmåga i årskurs 4. Resultatet för svenska elevers vidkommande är nedslående. Från att i den första undersökningen år 2001 legat i topp när det gäller läsning, och försämrat sina resultat i den andra undersökningen år 2006, har resultaten i den senaste undersökningen försämrats ytterligare. Svenska elevers läsförmåga och läsförståelse har nu halkat ner till strax över EU/OECD-genomsnittet.

– Den allvarliga situation som Litteraturutredningen beskriver vad gäller läsning har inskräppts. Vi vet att en stor del av landets elever saknar de skolbibliotek som de har rätt till. Det är min förhoppning att även utbildningsministern tar sitt ansvar för att skollagen både skärps och efterlevs, säger Inga Lundén.

Vi vill ha dig.

Och din syrra. Din mamma. Din granne. Och kanske din kompis. För tillsammans kan vi göra världen bättre.

Vi kan se till så att det fortfarande går att bada i en fin insjö. Att du kan ta en promenad i skogen. Eller kanske bara plocka lite friska blåbär.

Vi kan se till att bin inte dör ut på grund av farliga bekämpningsmedel. Vi kan se till att det finns fisk kvar i haven. Vi kan minska koldioxidutsläppen. Och vi kan se till att flera hundra år gamla

naturskogar inte huggs ned på bara några dagar.

Och ju fler vi blir desto större skillnad kan vi göra. Då kan vi få politiker att förstå att det är dags för en förändring. Vi kan säga ifrån och visa på konkreta lösningar. Vi kan sätta press på företag. Och vi kan göra det lättare för dig att välja rätt i butiken.

Vill du vara med? **Sms:a medlem till 72 900** eller gå in på www.naturskyddsforeningen.se. Ett medlemskap kostar 24 kr/mån.

Kalendarium

Maila info till kalendariet: se@biblioteksforeningen.org
för vidare info se: www.biblioteksforeningen.org

10 april, 2013, Stadsbiblioteket i Malmö

Informationsförsörjning till forskning och innovation – information som konkurrensmedel

Konferensen lyfter fram aktuella och viktiga frågeställningar: Hur kan biblioteket bidra till bättre forsknings- och innovationsmöjligheter i sin organisation? Hur kan det samverka med forskare, utveckla och innovatörer för bättre informationsförsörjning? Hur kan det utföra sin uppgift att föra ut forskningsresultat till relevanta målgrupper på ett effektivt sätt?

Mer information: www.sfis.nu

Arr: Svensk förening för informationsspecialister (SFIS) i samarbete med Stadsbiblioteket i Malmö.

15 april, 2013, WTC, Stockholm

Enkelt – effektivt – engagerat!

Nationell konferens om fjärrlån, resursdelning och referensarbete.

För att det moderna biblioteket ska kunna leva upp till morgondagens krav behövs både bra tekniska lösningar och ett fungerande samarbete kring resursdelning. Vad gör Libris? Information om projektet "Libris för folkbiblioteken". Hur kan fjärrlånhanteringen underlättas? Vilka nya möjligheter finns det inom referensarbetet? Välkomna till en heldag på temat effektivisering, teknikstöd och mediasamarbete.

Arr: Kungliga biblioteket, Lånecentralen i Umeå, Regionbibliotek Stockholm, Stockholms universitetsbibliotek

Program och anmälan: www.kb.se

18–19 april, 2013, Musik- och teatermuseet

Musikbibliotek och musikarkiv nu och i framtiden

Svenska musikbiblioteksforeningen, som fyller 60 år, inbjuder till Nordisk Baltisk IAML-konferens. Urval ur programmet: Antony Gordon berättar om sitt arbete vid the Sound Archive på British Library, Anders Cato från BTJ, talar om musikcatalogiseringens utveckling i Europa, Susanne Abbefalk, jurist på Sveriges Radio, talar om upphovsrätt. Kristoffer Brinch Kjeldby från Det Kongelige Bibliotek i Köpenhamn berättar om Sys Bjerres användning av Internet, (Sys Bjerre är en dansk singer-songwriter). Kjell-Åke Hamrén, STIM:s nya ordförande kommer att medverka. På kvällen 18 april inbjuds till en festlig jubileumsmiddag med musikunderhållning.

Arr. Svenska musikbiblioteksforeningen och Musik- och teaterbiblioteket

Program och anmälan: www.smbf.nu

19 april, 2013, World Trade Center, Stockholm

Nätverksträff – Bibliotek på fängelser och häkten

Svensk Biblioteksforenings nätverk för fängelsebibliotek bjuder in till en träff på World Trade Center i Stockholm.

Anmälan till: ww@biblioteksforeningen.org

25–26 april, 2013, Lund och Malmö

Nätverksträff – Tidningar och tidskrifter

Svensk Biblioteksforenings nätverk för tidningar och tidskrifter bjuder in till en träff 25–26 april. Det är start i Lund den 25 april kl. 13.00 och fortsätter i Malmö den 26 april. Avslutning efter lunch.

Anmälan senast 17 april till:

kristina.andersson@umea.se

2–4 maj, 2013 Hallunda bibliotek/Folkets Hus, Hallunda

Botkyrka internationella bokmessa

Europa retrospektivt – Det är en styrka att äga flera språk. Var med och diskutera språk och identitet i dagens Europa. Mässan bjuder på tre innehållsrika dagar med fokus på litteratur, film, översättning, minoritetsspråk, mångspråkighet och pedagogik. Kom och ta del av internationella författarmöten, spännande seminarier, berättelser, bokbord, teatersupé, skatt och mycket mer.

Mer information: www.botkyrka.se

15–17 maj, 2013, Conventum, Örebro

Biblioteksdagarna 2013

Välkommen till årets Biblioteksdagarna i samarbete med biblioteken i Örebro! Biblioteksdagarna är konferensen som omvärldspanar och blickar framåt. Under dagarna får du tillfälle att lyfta blicken och sätta in din verksamhet och dina arbetsuppgifter i ett större sammanhang.

Biblioteksdagarna är bibliotekens branschdagar och en konferens för alla sorters bibliotek. Här får du möjlighet att träffa kollegor med andra erfarenheter än dina. Biblioteksdagarna skapar möten över gränser. Svenska och internationella storföreläsare varvas med after speech-tillfällen och seminarier. Nytt för i år är att dagarna erbjuder tydligare "spår". Ett spår lyfter fram ämnen som är aktuella för forskningsbibliotek, ett annat är inriktat på folkbiblioteksfrågor.

Parallellt med dessa löper ett omvärldsspår som erbjuder seminarier med utåtblickande inriktning.

Svensk Biblioteksforening arbetar för att synliggöra biblioteken och det gör vi utifrån fem perspektiv: kunskap och lärande, kultur och upplevelser, inspiration och utveckling, demokrati och informationsfrihet samt fristad och gemenskap. De fem perspektiven bildar strukturen för torsdag och fredag, 16–17 maj.

Föreningens årskonferens är onsdag 15 maj med seminarier och årsmöte. Konferensen fortsätter med Biblioteksdagarna, 16–17 maj. Torsdag 16 maj blir det stor fest på Örebro universitetsbibliotek. Som vanligt erbjuds studiebesök och i år kommer det att finnas mer tid för nätverkande än tidigare.

Mer information: www.biblioteksforeningen.se/biblioteksdagarna

13–14 juni, 2013, Karlskrona

17th International Conference on Electronic Publishing

Mining the Digital Information Networks
The main theme of the 17th International Conference on Electronic Publishing (ELPUB) will be extracting and processing data from the vast wealth of digital publishing and the ways to use and reuse this information in innovative social contexts in a sustainable way. We will bring together researchers and practitioners to discuss data mining, digital publishing and social networks along with their implications for scholarly communication, information services, e-learning, e-businesses, the cultural heritage sector, digital libraries and other areas where electronic publishing is imperative.
Värd: Blekinge Tekniska Högskola
Mer information: www.elpub.net

16–19 juni, 2013, Århus

Next Library 2013

The conference intends to inspire public libraries to new ways of thinking regarding re-imagining, civic engagement and collaborative innovation with the perspectives of supporting equal access to technology, learning and active citizenship for all. The purpose is to share and co-create knowledge. Diversity, active participation and collaboration are key factors. World class speakers, interactive sessions, site visits, get2gether, networking dinner party, surprises & much more.

Learn more, take part and register at www.nextlibrary.net

OAVSETT VAR KATASTROFEN ÄR. INOM 36 TIMMAR KAN VI VARA DÄR.

I katastrofsituationer hänger allt på att agera snabbt.

Hjälp oss att vara i ständig beredskap så att vi kan rädda fler liv. Sms:a **LÄKARE** till **72970** så skänker du 50 kr eller gå in på lakareutangranser.se för att ge din gåva. Tack.

DÄR ENKELHETEN GÅR ATT TA PÅ

Hur kan man underlätta för fler medborgare att ta del av bibliotekens litteratur, filmer och spel? I samarbete med Vaggeryds bibliotek har Axiell tagit fram lösningen Arena Touch, en biblioteksportal med touchvänligt gränssnitt. Tanken är att touchskärmar ska ställas ut på till exempel busstationer, simhallar eller i mataffärer.

Biblioteket i Vaggeryd ville integrera det fysiska och det digitala biblioteket på ett spännande och oväntat sätt.

- Axiell agerade snabbt och har nu utvecklat Arena Touch. Ett touchvänligt gränssnitt som gör det enklare att söka i vårt mediebestånd, framförallt när man är i miljöer utanför det fysiska biblioteket, säger Lo Claesson, Vaggeryds bibliotekschef.

På sikt kommer Vaggeryds bibliotek att ställa ut skärmar med Arena Touch på till exempel simhallar, pendelstationer eller i mataffärer. Detta ligger också helt i linje med Axiells arbete för ökad tillgänglighet genom t ex det Meröppna biblioteket.

Arena Touch är en viktig del i bibliotekens uppdrag att ligga i framkant vad gäller digital utveckling. En innovativ lösning som blir en förlängning av bibliotekssystemet och ett steg närmare framtidens bibliotek.

Lo Claesson,
Bibliotekschef, Vaggeryd

“Genom Arena Touch kan också de som inte brukar besöka oss möta biblioteket t.ex. i mataffären eller simhallen.”

